

ΚΡΗΤΙΚΑ 1380

Empty rectangular box with horizontal lines, likely for a library label or classification.

Η Μαίρη Της Κορίνας

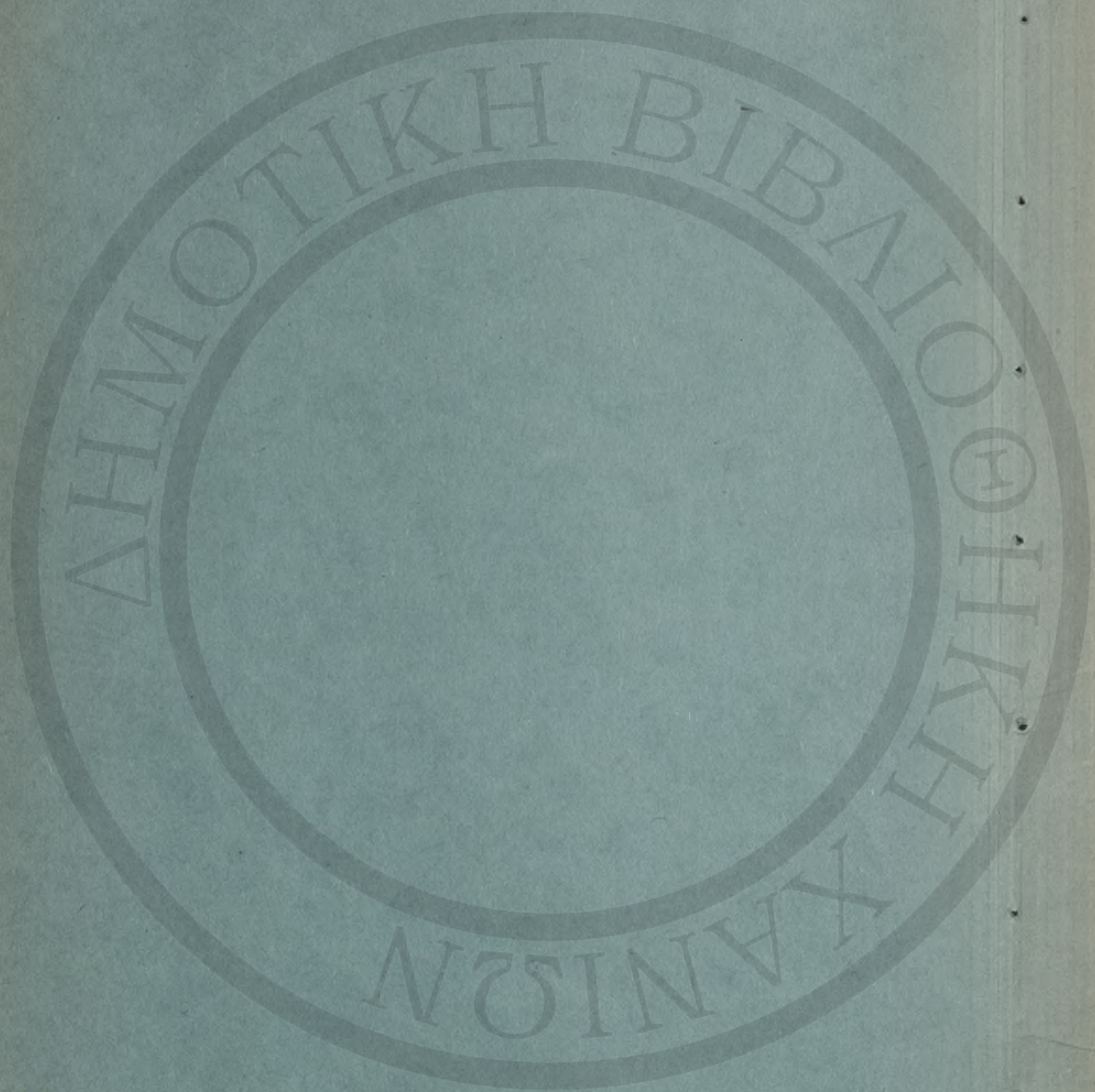
1941

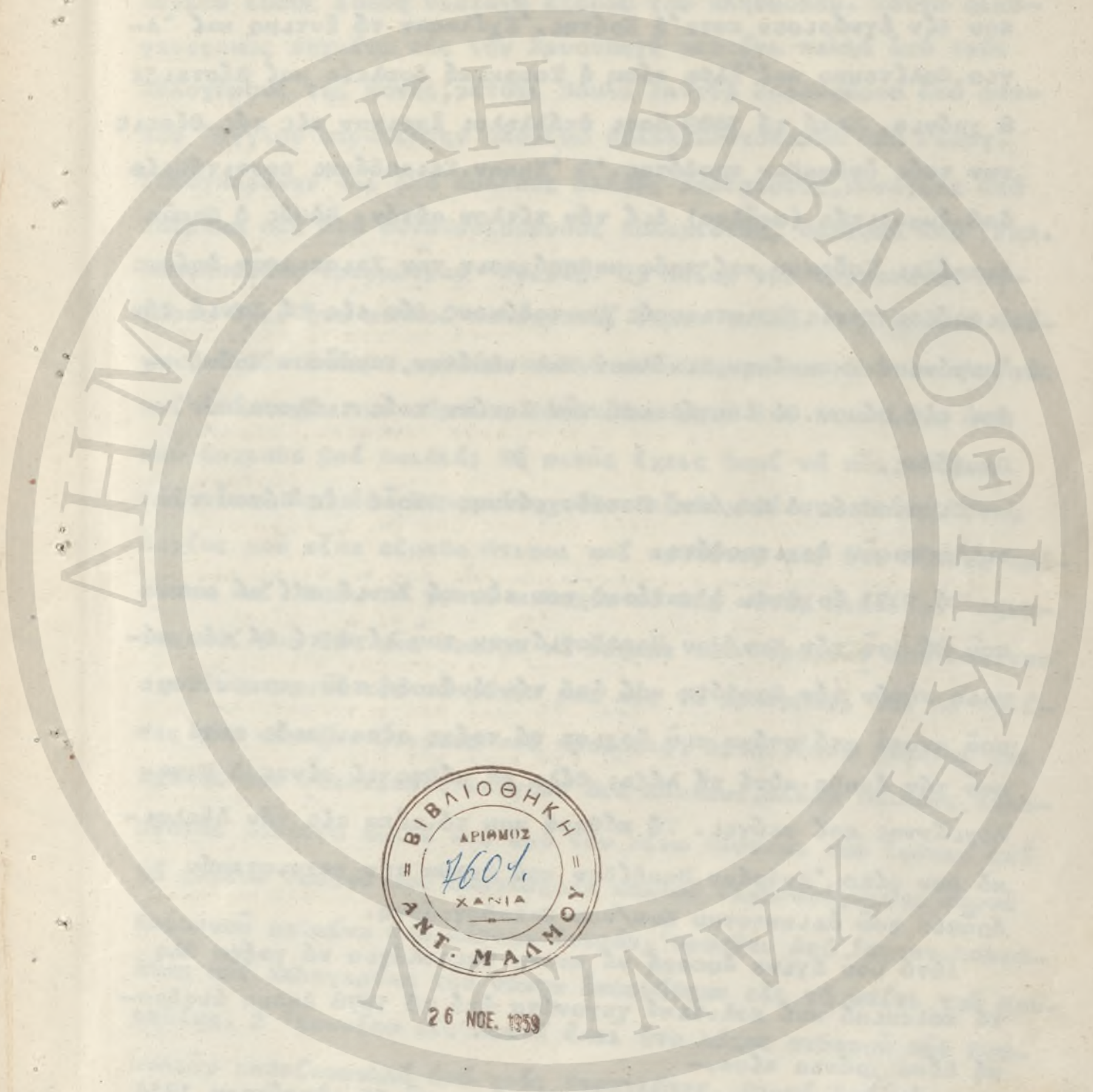
Περγαμηνός Χαρίων

Γερμανικός Κατάλογος

Μυθιστόρημα της Μαργαρίτας

26 NOV. 1959

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Τὸ 1889 ἔγινε ἡ λεγομένη Κρομυδοπανόστασις. Αὐτὴ ἔφερε τὴν Ἐθνικὴν ἐνότητα τῆς Κρήτης καὶ ὀλίγοι ἀπερσίκετοι Πολιτικοὶ εἶχαν δημιουργήσει ἐπὶ δύο χρόνια μίαν κατάστασιν ποῦ δὲν ἐγνώρισεν ποτε ἡ Κρήτης. Ἐχάλασαν τὸ ἔντιμον καὶ Ἄγιο Πολίτευμα καὶ ἦλθε πρὸς τὴν Τουρκικὴν δουλείαν καὶ βάσπειξε 8 χρόνια. Μετὰ τὸ 1889 ὅσοι ὑπάλληλοι ἐπειναν εἰς τὰς θέσεις των τοὺς ἐνόμαζαν προδότας. Ὁ Ἐπιμαν. Σειραδάκης παραιτήθηκε ἀπὸ ἀνακριτῆς (σφαῖλα) διὰ τὸν τίτλον αὐτόν. Εὐθὺς ὁ Πασᾶς διορίζει Τούρκον καὶ πρὸς καθησύχασιν τῶν Χριστιανῶν ἀμέσως διορίζει τρεῖς Χριστιανούς Πρωτοδίκους δύο εἰς τὰ Χανιά τὸν Ἀντώνιον Σκαμνδάκη, Νικόλαον Μαλανδράκη, Κανούσον Κούνδουρον εἰς Βάμον. Οἱ ἐπιτήθειοι τῶν Χανίων τοὺς τιτλοφοροῦν Προδότας.

Διορισθεὶς ὁ Κων/νος Παπαδογιάννης Πασᾶς εἰς Βάμου τὸν τιτλοφοροῦν ἀρχιπροδότη.

Τὸ 1891 ἔρχεται ὁ πατέρας μου εἰς τὰ Χανιά καὶ μερὰ πρὸς τὸν Κων/νον Παπαδογιάννην τοῦ λέγω τί θὰ τὸν κάνεις αὐτόν τὸν Προδότη καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάποδον τοῦ χερσιῦ τοῦ μου κτυπᾷ στὸ στήμα ποῦ ἀρχισε νὰ τρέχη αἷμα. Ποιὸς μωρὸ σοῦ τὴν ἔμαθε αὐτὴ τὴ λέξι; θέλω νὰ μάθης τί εἶναι ὁ Παπαδογιάννης καὶ φεύγει. Τὸ κᾶθημά μου τὸ εἶπα εἰς τὸν ἀδελφικὸ μου φίλον Ἀνδρέαν Βαρδίδην καὶ ἔμαθα τὴν πατριωτικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀειμνηστοῦ Κων/νου Παπαδογιάννη.

Αὐτὸ μου ἔγινε ἀφορμὴ νὰ κρατῶ ἡμερολόγιον νὰ γράψω ὅλα τὰ πολεμικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα ἀπὸ τὸ 1878 ἕως ἀναδρομὴν δέκα χρόνια πρὸς.

Ἐν Πρύθρῳ Κισσίου τῇ 15 Αὐγούστου 1914

Μιχαὴλ Στυλ. Παλαντινός

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΕΠΙ ΚΑΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ 1941

Είς τὰς 26 Μαΐου ἐφθασαν οἱ Γερμανοὶ εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Χανίων εὐθὺς ἐδόθη διαταγὴ ἐξόδου τοῦ πληθους. Φεύγω οἰκογενειακῶς πηγάζω εἰς τὴν Χρυσόπηγὴ μαθαίνω πολλά ἀπὸ τοὺς Καλογέρους τῆς Μονῆς, μετόχι Μουλά Χανούμ Νεροκούρου ἀπὸ σκοπόν Ἄγγλον στρατιώτην μαθαίνω πολλά, Κοντόπουλα ἀπὸ Γεώργ. Τζουγναράκη καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους πολεμιστάς, Παναγίας ἀπὸ Χοτράκη καὶ ἀπὸ συναθροισμένους πολεμιστάς, θέρισο ἀπὸ Ἐμμ. Σκουλουδάκη τραυματίαν Ἀγιωῶς. 29 Μαΐου εἰς Θερισσιανέες Μαδάρες ἐκεῖ ἦτο πολλοὶ πολεμισταὶ ἔπραθα πολλά. 1 Ἰουνίου φεύγω γιὰ τὴν Ζούρβα μαθαίνω πολλά ἀπὸ Ζουργιώτας καὶ Μεσκλωνοὺς καὶ ἀπὸ Λοχία τοῦ σώματος Ἐυελπίδων ρητῶ ἕνα Στρατιώτη ἀπὸ τοῦ ἔρχεσθε βρέ παιδιά; ἢ ρατὰς ἔχεις φωνὴ νὰ μᾶς δώσης; Δέν εἶμαι ἀπὸ ἐδῶ Στρατιώτη, πόθεν εἶσθε βρέ στρατιώτη; Ἐνας Λοχίας μου εἶπε εἴμεθα ἄτιμοι καὶ προδότες καὶ ὅτι θέλεις πρόσθεσε καὶ Ἐσοῦ. Μὰ γιατί κ. Λοχία τό λέε αὐτό; Διότι οἱ Ἀξιωματικοὶ μας δέν μας ἄφησαν νὰ ρίξωμε τῶν Γερμανῶν ποῦ ἔπεσαν σχεδόν μπροστά εἰς τὰ μάτια μας εἰς τὸ Κολυμβάρι καὶ οἱ πολίτες μᾶς φώναζαν ἄτιμοι καὶ προδότες. Αὐτοὶ ἦσαν μαθηταὶ τῆς Ἐχολῆς τῶν Ἐυελπίδων. Φεύγουν διὰ Λάνκους, βλέπω πολλοὺς πολεμιστάς μαθαίνω πολλά καὶ ἀπὸ τὸν Μίνω Μάντανα ποῦ ἐφθασε ἀπὸ τὸ χωρίον Φουρνέ ποῦ σκοτώθησαν πολλοὶ Γερμανοί, φεύγω κερνώ Καρκανού μαθαίνω ἀπὸ Μάραμα Ιατρούν, Ὁρθοῦνι ἀπὸ Ἐμμαν. Μαυροδάκη καὶ Καλογεράκη τὴν νύκτα ἐκοιμήθηκα εἰς τὸ σπίτι τοῦ Μαυροδάκη. 2 Ἰουνίου εἰς Χωστή ἐκεῖ ἦτο λόχος στρατοῦ τῶν Βουκολιῶν μαθαίνω πολλά ἀπὸ τοὺς Στρατιώτας, Μρασέ ἀπὸ τὸν Στυλ. Κανίτσο μαθαίνω πολλά καὶ ἀληθινά, Σέμπρωνα καὶ γοιὰ γυναῖκα τοῦ σοφοῦ Μεχελιακιδίου, Ρορυφή Ρουμάτων ἀπὸ διαβάτην Βερναδάκη ἀπὸ τὸ χωρίον Μούλετε Βουκολιές, Πλατανό ἀπὸ Μπουμπολην Ζερβον καὶ ἀπὸ στρατιώτην Τσεπετάκη ἀπὸ τὸ χωρίον Συρίλι, Φωτανάδο

Στυλ.Περδίκη Ζαγράφου, Δρομονέρι Ύψιλην, Βουργέρω από Γεράνι ή Κονδύλην και έφθασα εις τό πατρικό μου σπίτι εις τόν πρόδρομο 3 'Ιουνίου μεσάνυκτα. 'Επί 15 ήμέρας εις τό χερσίον μου έμαθα πολλά διά τά πολεμικά γεγονότα Κισάμου και Σελίνου.-

18 'Ιουνίου ψεύγω Πανέθυμο, Βασιλιανά, 'Ανώσκελη μαβαίνω πολλά από τόν Νικέλαον Φρονιμάκη, εις τίς Βουκολιές από πολλούς και από τόν Σοφ. 'Αρχοντάκη που έδρασε μαζί με τόν υϊόν του 'Ανδρέαν, Ευρέλι από τόν 'Ιωάννην Πατριδάκη, 'Αγγλικό Πυροβολείο από άγνώστους πλατσικολόγους, Κοντομαρί από Λιθάσκαλον Μιχελάκη, 'Αγία Μαρίνα από Σταλό από όλους που κατοικούν εις τήν παραθαλασιά. Εις τά Χανιά έφθασα εις τάς 20 'Ιουνίου.-

21 'Ιουνίου συναντώ τόν κ. Στυλιανόν Ήπιτάκη, φαρμακοποιόν, εις τήν παραθαλασιά Χανίων και τόν ρωτώ που εδρέθεις κ. Ήπιτάκη εις τόν κατακλιισμόν που μās έναναν οι Γερμανοί; Έβς τήν Κάνδανο εδρέθηκα κ. Μαλαντινο. Πές μου τί έγινε εις τήν Κάνδανο; Εις τάς 24 Μαΐου τό βράδυ ήλθαν τά αυτοκίνητα και είπαν οι έπιβάται ότι οι Γερμανοί επικράτησαν παντού και ίσως αύριο νά τους έχομεν έδω. Τό πρωί βλέπω νά φεύγουν όλοι οι Κανδανιώτες και έφυγα και έγω μαζί και έπήγαμε εις τόν Πύργο του Σταυρού. Μετά 1 ώρα έφθασαν οι Γερμανοί στην Κάνδανο και άρχισαν τήν καταστροφή εϋθύς οι Κανδανιώτες κάνουν 'Επιτροπή με βάνουν και έρένα και έβιο άλλους και μās είπαν νά πουμε εις τους Γερμανούς έμοι δέν σας πειράζαμεν γιατί μās χαλάτε τά σπίτια μας; 'Όταν φθάσαμε στην Κάνδανο δέν μās άφησαν νά τους μιλήσομεν μās καθίζουν εις τίς ποτσουλιές και τραβοϋν διά Παλαιόχωρα. Εις τό Κακοδίκι μās πυροβολούν από μίαν κορυφή και σκοτώνεται ένας τής 'Επιτροπής μας ο Γεώργ. Μαλανδράκης. 'Αρχίζομεν τίς φωνές και λαύφουν οι πυροβολισμοί και πηγαίνομεν εις Παλαιόχωρα επί 10 ήμέρας τυρανία έσώθηκα.

Ο Κων/νος Βαζάκης μου είπε εις τας 15/8/1941 ημουν εις τας Βουκολιές όταν άρχισαν οι Γερμανοί τας επιχειρήσεις έμαθα οτι εις τας 21 Μαΐου ηρχοντο Γερμανοί δια Βουκολιές αλλά εις τό χωρίον μούλετε έσοκώθησαν όλοι. 22-23 έριξαν άλεξιπτωτιστάς πέμπρον Βουκολιές καί ειρήλι πολύ όλίγοι έγλήτωσαν. 24 Μαΐου δια έπρωσ κατέλαβαν τας Βουκολιές. 26 καί 27 έμάζεψαν οι Γερμανοί 42 Βουκολιανούς καί έμεναν προς εκτέλεσιν. Έγώ λέγω του άνωτέρω Αξιωματικού δια ποίους λόγους μās συλλαμβάνουν; Διότι έσοκώσατε 100 Γερμανούς. Ο έλληνικός στρατός έπολέμησε μέ τούς Γερμανούς καί όχι οι πολίτες. Έπρωσ τον άνωτέρω Αξιωματικό έπήγαμε εις τό Νεκροταφείο άνοίξαμε πέντε μνήματα νεοσκεπασμένα καί ειδε δύο στρατιώτας Έλληνας καί ένα Λοχία του Έλληνικού Στρατου καί δύο Γερμανούς Άλεξιπτωτιστάς μέ τήν στολή των. Ο άνωτερος τούς έβγαλε έξω έπηρε τας ταυτότητες καί γύρισε στα μνήματα καί διέταξε να μās αφήσουν καί έτσι έγλυτώσαμε. -

Ένας πρώην στρατιώτης Γιάννης Τζανόβαρης πρόσφυγας της Μ. Ασίας καφετάης εις τό κρυό Βρυσαλι μου διηγήθη τά εξής: Ημουν εις τας Επιχειρήσεις των Βουκολιών εις τας 24 Μαΐου κατέλαβαν οι Γερμανοί τας Βουκολιές καί διέλυσαν στρατόν καί πολίτας πολεμιστάς. Έγώ άκολούθησα δύο συναδέλφους μου ένα Σπανουδάκη από τό χωρίον Γερακιανά ένα Ηπερτάκη από τό χωρίον Πλακάωνα. Όταν περνούσαμε από τό χαλασμένα πύργον των Βουκολιών έκαθίσαμε μέσα να φάμε ψωμί που ειχαμε να φάμε καί να κοιμηθούμε τρεις ημέρας. Βαφνικά βρισκόμεθα κυκλωμένοι από τούς Γερμανούς. Ο Σπανουδάκης έριφοκυνδύνευσε καί έφυγε. Μας μās έφορτισαν καί έτραβήξαμε δρόμο Δρομονέσου εις τό χωρίον Κακόλετρο έσταμάτησαν δέκα Γερμανοί καί 25 έτραβήξαν τον δρόμον της Κανδάνου. Δέν ειχαμε προχωρήσει πολύ άκούομεν όλίγους πυροβολισμούς εις Κακόλετρο καί σταματούμεν αλλά δέν άκούσαμεν άλλους καί έπροχωρήσαμεν. Εις τό χωρίον με-

σαύλια μᾶς πυροβολοῦν μία ὀμβρόντια ἀπὸ τὴν κορυφή καὶ πέ-
στουν κέρτε Γερμανοὶ κάτω. Ἐγὼ τὰ βάνω στὰ πόδια πρὸς τὰ πλ-
σω ἐπὶ γὰ εἰς τὸ χωρίον Λετανάδο ἐβρήκα ρούχα πολιτικὰ καὶ ἀφισα-
τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἐπὶ γὰ στὰ χανιά. -

Μετὰ τὸν ἐντοιχισμὸν τῆς μαρμαρινῆς πλακῆς εἰς Κάνδανον
ἦλθε εἰς τὰ χανιά ὁ Νικόλαος Γεωργακάκης δικηγόρος ἐκ Κανδά-
νου καὶ κάτοικος. Ὁ Μιχαὴλ Παλαντίνος καὶ Νικόλαος Περικλά-
κης ἐκαθόταν εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Περδικιᾶκη καὶ ἦλθεν ὁ κ.
Γεωργακάκης καὶ μᾶς χαιρετᾷ ἀρχίζομεν κουβέντα διὰ τὸν Πανη-
γυρισμὸν τῆς Κανδάνου καὶ διὰ τὸν ἐντοιχισμὸν τῆς πλακῆς. Ὁ
Παλαντίνος πρὸς τὸν κ. Γεωργακάκη ποῦδα εἶναι ἐκεῖνος ποῦ
εἶπε τὸν Πανηγυρισμὸν λόγον εἰς τὸν ἐντοιχισμὸν τῆς πλακῆς.
Ποῦδα ποῦ εἶναι κ. Παλαντίνε δικηγόρος καὶ Κορουνιστής. Εἰ μᾶ-
χη ἔγινε κ. Νικολάκη στὴ Κάνδανο ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφθησαν τό-
σα πολλὰ. Ἐγένθη κ. Παλαντίνε στὰ Φλωρίων καὶ Σελιά. Ἐ' αὐτὲς κ.

Γεωργακάκη τὲς ἔκαμαν Κισαμίτες καὶ ὀλίγοι Σελινιώτες ἕτρο-
βλῆς καὶ Σελίνα Κανδανιώτης ὄδοις. Ἀπάντησις κ. Παλαντίνε
μὴν ἐξετάζεις γιὰ τὰ πολεμικὰ γεγονότα διότι ἐκεῖνοι ποῦ τὰ
γράφουν λένε φέματα. - Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου ἔκανε μάχες
τὸ 1866 καὶ ὁ Κριάρης ἔκανε ἐπιθέσεις διὰ τὲς ἔκανε αὐτός. -

Τὸ 1948 ἐπὶ γὰ εἰς τὸ Καστέλλι Κισάμου νὰ περισυλλέξω τὰ
ὄνματα τῶν σκοτωμένων καὶ τραυματιῶν καὶ ἐμεῖνα ἐκεῖ τρεῖς
ἡμέρας. Ἐκεῖ ἀντάρωσα τὸν Γεώργ. Παπαδάκη ἀπὸ τὸ χωρίον Ρογ-
διά τῶν ἐννέα χωρίων καὶ μού εἶπε πολεμικὰ γεγονότα Καστελ-
αίου, Σελίων καὶ Φλωρίων. Ἀπὸ τὰς 20 Μαΐου πρώτη ἡμέρα ποῦ
πέσανε οἱ Γερμανοὶ ἔλθαμε πολλοὶ ἀπὸ τὰ ἐννέα χωριά. Εἰς
τὰς 23 αἴου τὸ μεσημέρι ἐπὶ γὰμε 10 σκοτωμένους καὶ τραυμα-
τίους μὲ αὐτοκίνητα καὶ φύγαμε γιὰ τὰ χωριά μας. Ἐμα τοῦς θά-
ψαμε ἀποφασίσουμε νὰ παρὲ εἰς τὲς Βουκολιές. Τὸ πρῶτ' ἐφύγαμε
35 χωριανοὶ εἰς τὸ Σάσαλο ἐβρήκαμε τὸν Νικόλη Ἡλιάκη ἀπὸ
τὲς Στροβλῆς μὲ ὄλους τοῦς Ἀγιίδες. Φεύγοντας μᾶς ἀκολούθη-
σαν καὶ Σασαλιῶτες καὶ ἐγίναμε 50 ἄνδρες. Ὄταν ἐφθάσαμε πρὸς

Σελιά βλέπο εν κάτω στο δρόμο Μεσαυλίων 5 Γερμανούς καί δι-
σθέν καρδιά είκοσθαία. Ο Γιάννης ο Φιλιππίδης ο ασκάλος έψώ-
ναζε όλοι καθίστε κάτω. Νά φύγετε 10 άνδρες πρὸς τὰ φλόγια
νά παρακολουθήτε αυτούς τους κρατοδόρους καί όταν ακούσετε
κυροβολισμούς νά τους κυροβολήσετε καί έσείς. Όταν φτάσανε
είς τὰ φλόγια ακούσαμε κυροβολισμούς καί τους κυροβολίσαμε
καί έμεις βλέπομε ότι πέφτουν κάτω τρεις. Οι Γερμανοί δέν
μᾶς έπαιξαν. Ένομίσσαμεν ότι έσκοτώθησαν όλοι καί κέρωμε κά-
τω καί μᾶς πέζουνε καί σκοτώνοντα δύο δικούς μας. Πηγαίνουμεν
οί τέσσαρες από τό ένα μέρος καί οι άλλοι τέσσαρες από τό
άλλο. Πηγαίνουν οι χωριανοί καί σκοτώνουμεν μέσα σ' ένα χαλό-
σπιτο τους άλλους δύο. Υστερα έμαθα πως ο άδελφός μου έσκο-
τώθηκε είς τὰ Σελιά καί έφυγα καί τόν βρήκα είς τό Σάσαλο
βαριά λαβωμένο. -

Τό 1950 ήλθε ο Παπαγιώργος Καταγερης στο μαγαζί καί του
έδωκα μουβέντα για τό καρπό του τήν Κάνδανο μή μέ ρωτᾶς κ.
Μπαλαντινο γιατί ο άιμος ο Σιραβδάκης καί λίγοι φευτομαλε-
τάνιοι που μένουν είς τήν Κάνδανο δέν μᾶς άφησαν νά καί-
ζουμεν τῶν Γερμανών. Μόνον από τόν Κουρφαλώνα τους έπαιξαν οι
βουκοί μᾶ οι Γερμανοί δέν τους έπαιξαν γιατί ήσαν πολύ μα-
κριά αλλά μή μέ ρωτᾶς.

Όταν πήγε ο Υπουργός της Άνοικοδομησεως Παπαδογιάννης
είς τήν Κάνδανο μαζί με τόν Ιωάννην Μαρματάκην πέρασε
ο κ. Μαρματάκης από τό μαγαζί του Έμμαν. Στεφανουδάκη. Ήτο
έκει καί ο Μπαλαντινος. Ο Στεφανουδάκης ρωτᾶ τόν κ. Μαρμα-
τάκη πως έπεράσατε μπάρμπα Γιάννη στη Κάνδανο με τόν Υ-
πουργό; α α α Κωνσταντή για τήν Κάνδανο ρωτᾶς. Ο Μπαλαντι-
νος του λέγει πολλά μᾶς τά λέτε Κύρ Γιάννη για τήν Κάνδα-
νο θά βρεθῆ κανείς καί θά τά έσοκιάσει. Δέν τά λέμε έμεις
κ. Μπαλαντινο τά έγραφαν οι Γερμανοί καί γιατί νά μή τά λέ-
με καί έμεις; Άριέσθη νά σηκώση τους ώμους του καί νά φύ-
γη. -

Είς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1953 ἦλθε ὁ Μανουῆσος Βολουδάκης εἰς τὸ μαγαζὶ καὶ με ρώτησε ποῖοι Ἀρχηγοὶ εὐρέθησαν στὸ Μέτσοβο ὅταν κατελήφθη τὸ 1912. Ἐκεῖ εὐρέθη ὁ Θεόδ. Κριάρης ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀζωγυρὲ Σελίνου καὶ ἄκουσε τὸ ὄνομα τοῦ μακαρίτη Ἀριστ. Κριάρη καὶ με ρωτᾷ ὁ Θεόδ. Κριάρης διὰ τὸν ἐξάδελφόν του Ἀριστείδη τί ρόλο ἔπαιζε στὸ Μέτσοβο. Ὁ ἐξάδελφός σου κ. Θεόδωρο ἦλθε εἰς τὰς 9 Νοεμβρίου ἔκαμε μὲν μάχη στὰ τρία Χάνια. Τὸ Μέτσοβο εἶχε καταληφθεὶ 30 Ὀκτωβρίου καὶ ἔκαμε ἐκθεσί, ὅτι ἔκατέλαβε τὸ Μέτσοβο καὶ τὴν ἐδημοσίευσε εἰς τὰς Ἑφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ ὁ κ. Σεραδάκης ἔκαμε ἐκθεσί, ὅτι ἔκαμε μάχη στὴν Κάνδανο τῶν Γερμανῶν. Ἐσεῖς κ. Θεόδωρε ὡς τίμιος Κριάρης θά μοῦ πῆς ἐάν ἔγινε. Ὁχι κ. Μπαλαντῖνο ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ἦτο αἰτία καὶ δέν ἔγινε μάχη στὴν Κάνδανο. -

Εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν ὑδροηλεκτρικῶν τῆς Παλαιοχώρας ἀστυευόμενος ὁ Μπαλαντῖνος τὸν Ἀντ. Θεοδοσιάκη ὡς σύμβουλον τῆς Κοινότητος Παλαιοχώρας τοῦ εἶπε θαυμάζω ἐσᾶς τοὺς Σελινώτες γιὰ τέτοιο μικρὸ ἔργο νὰ φέρετε τὸ Βασιλιά στὴν Παλαιόχωρα καὶ νὰ πιστέψετε εἰς τὰς μυθολογίας τοῦ κ. Σεραδάκη ὅτι ἔκαμε μάχη στὴν Κάνδανο. Ἀπάντησις ἐγὼ Ἀγαπητέ Μιχάλη ἤμουν στὴν Κάνδανο με πολλοὺς ἄλλους μαζί καὶ μάχη στὴν Κάνδανον δέν ἔγινε. -

25 Ὀκτωβρίου 1954 μοῦ φωνάζει ὁ Γεώργ. Καβρουλάκης εἰς τὸ ραφεῖον του πῆγαινε εἰς τὸ ραφεῖον τοῦ Κων/νου Ἀρχάκη κοῦ λέει εἰς τοὺς χωριανοὺς του Κανδανιώτας δέν εἶναι ντροπὴ νὰ λέτε ὅτι ἔγινε μάχη στὴν Κάνδανο. Μάχη ἔγινε στὰ Φλώρια καὶ Μεσαύλια ἢ ἐξεχώσατε πῶς ἐφύγαμε καὶ ἐπήγαμε στὸν Πύργο τοῦ Σταυροῦ; Μ' αὐτὰ κ. Καβρουλάκη μοῦ εἶπε καὶ ὁ σωφὲρ Γεώργ. Καλογεράκης. Θθάνει ὁ πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ Γεωργ. Καβρουλάκη Ἐμμαν. Καβρουλάκης πρῶτον ἀπ' ἄλλου T. T. T. καὶ ἀκούει τὰς κουβέντας καὶ μᾶς λέει. Ἐγὼ ἐπήγα εἰς τὴν Κάνδανο με τὸ αὐτοκίνητον τοῦ Καλογεράκη νύκτα καὶ ὁ κ. Σει-

ραδάκης έκανε καυγά του Καλογεράκη. Τό πρωτ έφυγαν όλοι οι Κανδανιώτες έφυγα καί έγω ήρθαν οι Γερμανοί στη Κάνδανο του-
φειά δέν επέκτησε αλλά οι Κανδανιώτες γαυγίζουσι ότι έγινε
μάχη στην Κάνδανο.-

Ευζήτησις Παντελή Βαβουλέ Διευ/λου καί συγγραφέα Σχολικῶν
Βιβλίων, Ιακώβου Κουμή βιβλιοπώλου, Μιχαήλ Παλαντίνου χρυ-
σοχόου. Ο κ. Βαβουλές είχε γράψει Γεωγραφία τῆς Κρήτης τό
1948 καί έκανε μνεία εἰς τήν Γεωγραφία ότι έγινε μάχη εἰς
τήν Κάνδανον. Ο Μιχαήλ Παλαντίνος τοῦ ἐξιστόρεισε πῶς ἀ-
κριβῶς ἐξελέχθησαν τά πολεμικά γεγονότα ἀπό Βουκολιές εἰς
Κάνδανον ἀπό 21 Μαΐου εἰς 25 Μαΐου 1941 εἶπαμε πολλά. Ο κ.
Παντελής μου εἶπε βλέπω κ. Παλαντίνο καί ἔχεις μνήμη καί ἐ-
ξιστορεῖς τά πολεμικά γεγονότα παλαιά καί νέα τόσο καλά νά
τά γράψῃς νά τά δώσῃς εἰς τό ἱστορικό Ἀρχεῖο. Ἐμένα κ. Βα-
βουλέ τά γράμματά μου εἶναι ὀλίγα καί δέν μπορῶ νά κάμω
τέτοια πράγματα. Μέ τά γράμματα πού ξέρεις καί τή γλῶσσα
πού μιλάς γιά τόν Ἱστορικό Συγγραφέα πού θά τά βρῇ εἰς τό
Ἱστορικό Ἀρχεῖον ἔχουν ἀξίαν. Αὐτό θά τό σκεφθῶ κ. Βαβουλέ
ἀργότερα.-

Ένας Κατζηδάκης ἀπό τά Χανιά παρεκάλεισεν τόν Στρατάρχη τῆς
Μ. Ἀνατολῆς Οὐϊλσον νά ἀμιλήσῃ διά τήν μάχην τῆς Κρήτης.
Ο κ. Οὐϊλσον ἀμίλησε τήν 18/4/1948 ἀπό τόν Ραδιοσταθμό τοῦ
Λονδίνου καί εἶπε διά τίς μάχες τοῦ Νομοῦ Χανίων. Καί εἶπε
μέρη ὅπου δέν έγιναν μάχες οὔτε ἀνέφερε τήν συμμετοχήν τοῦ
Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ οὔτε τῶν Πολιτῶν.-

Τό 1950 ἐπῆγε ὁ Χαράλ. Σεραδάκης εἰς τό Συμβολαιογρα-
φεῖον τοῦ κ. Νικολ. Εγυρομάλη ἔδωσε χειρόγραφον εἰς τήν
δακτυλογράφον Γεωργίαν Κυδωνάκη νά τοῦ τό δακτυλογραφήσῃ.
Τό χειρόγραφον ἦσαν ἡμερήσιες διαταγές καί πολεμικές ἐπιθέ-
σεις πού εἶχεν κατασκευάσει μέ τήν φαντασία του ἐπί 10
ἔτη ἀπό τό 1941 21 Μαΐου εἰς 22 Ἀπριλίου πού τάς ἔδωσε
νά δακτυλογραφηθοῦν.- 21 Μαΐου ἐπῆγε εἰς τήν Κάνδανον,

ὁ κ. Σειραδάκης ἐτίτλοφόρησε τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἄρχηγὸν πρὸς ὑπεράσκειν τῆς Κανδάνου ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Ἐμαζεύθησαν ἀρκετοὶ ὀπλίτες πῆγε καὶ ἓνας Λοχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ποῦ ἦτο μὲ ἄδεια στὸ χωρίον τοῦ Τεμένια Σελίνου ὀνόματι Λαζόπουλος. Τὸ πρωῒ 22 Μαΐου ὁ Λοχίας ἐπῆγε στὸν κ. Ἄρχηγὸν καὶ τοῦ εἶπε στίς Βουκολιές γίνεται πόλεμος καὶ νὰ κατεβούμε καὶ ἐμεῖς κ. Ἄρχηγέ. Ὁχι κύρ Λοχία. Ἐδῶ θὰ ἀρνηθούμε. Θὰ πιάσῃμε τίς κορυφογραμμὲς καὶ τὰ φουρνάκια 5 χιλιάδες Γερμανοὶ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ μπουν στὴν Κάνδανο. θὰ γίνῃ λεωνίδας τὸν θερμοπυλῶν!!! Ὁ Λοχίας ἔφυγε μὲ αὐτοκίνητο γιὰ τίς Βουκολιές μὲ ὀλίγους ὀπλίτας καὶ εἰς τὰς 23 Μαΐου 1941 τὸ ἀπόγευμα ὥρα 5 μ.μ. ἔκασε ἠρωτικῶς μαχόμενος μὲ τοὺς Γερμανοὺς ὁ ἀείμνηστος Λαζόπουλος Λοχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. 24 Μαΐου καταλαμβάνουν οἱ Γερμανοὶ τίς Βουκολιές ὥρα 9 π.μ. καὶ διελήθησαν στρατὸς καὶ πολῖτες. Ὁ σφεῖρ Γεώργ. Καλογεράκης πέρνει πολεμιστὰς καὶ κηγαίνει εἰς τὴν Κάνδανον βράδυ μὲ δύο πολεμιστὰς Χουδαλάκη Παπαηλιάκη καὶ Ἐμμαν. Καβρουλάκη ἀπέλληλον Τ.Τ.Τ. Ὁ κ. Ἄρχηγός Σειραδάκης λέγει τοῦ σφεῖρ Καλογεράκη αὐριο λίαν πρωῒ θὰ μᾶς κατεβάσῃ στίς Βουκολιές. Ὁ Χουδαλάκης καὶ ὁ σφεῖρ τοῦ λέγουν οἱ Γερμανοὶ κατέλαβαν τίς Βουκολιές, τὸ ἄεροδρόμιο καὶ τὸ Καστέλλι καὶ ἴσως αὐριο καὶ τοὺς ἔχῃ καὶ ἐδῶ. Ὁ Ἄρχηγός μένει κῶμαλο. Τὴν νύχτα ἐξαφανίζεται ἐλησημόνησε τὸ τί εἶχε πεῖ στὸν ἀείμνηστο Λαζόπουλον εἰς τὰς 22 Μαΐου. Τὸ πρωῒ οἱ Γερμανοὶ 25 Μαΐου καταλαμβάνουν τὴν Κάνδανο ἀμαχητῆ. Ἀπὸ τὸ 1941 ἕως τὸ 1950 ὁ Ἄρχηγός ἐκατοσκεῦασε μὲ ἐμπηδιότητα καὶ φαντασίαν τὰς ἡμερησίας διαταγὰς καὶ τὰς πολεμικὰς ἐκθέσεις διὰ τὰς μάχας τὰς ὁποίας διεύθυνε καὶ διεῆγαγε Φλώρια, Μεσαύλια, Βουκολιές, Νέμπρος, Πλακάμωνα, Κοπήγια, Δραπανιά, Καστέλλι ὅλας αὐτὰς τὰς μάχας τὰς ὄνομασε ὁ κ. Ἄρχηγός μάχη Κανδάνου. Τὰς ἡμερησίας διαταγὰς καὶ πολεμικὰς ἐκθέσεις ἀπουδέβακτυλογράφησε τίς ἔδωκε εἰς τὸν Κύπριον δημο-

σιογράφο Λουί Λουίζον και τὰ ἔστειλε εἰς τὴν ἑφημερίδα Ἀ-
κροπόλην τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐδημοσιεύθησαν 25-26 Μαΐου 1950.
Ὁ Μιχαὴλ Παπαντίνος καθημερινῶς ἀναγνώστης τῆς Ἀκροπό-
λεως ἐδιέβασεν τὰς ἡμερησίας διαταγὰς καὶ τὰς πολεμικὰς ἐπι-
θέσεις τοῦ κ. Ζεϊραδάκη. Εὐθὺς ἔκαμε μίαν πρόχειρον ἐκθεσιν
τὴν μετέφρασεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ διὰ μέσου τοῦ Ὑπουρ-
γείου τῶν Στρατιωτικῶν ἐστάλη στὸν Στρατάρχην Οὐίλσον. Τὴν
χειρογράφων ἐκθεσιν ἐδακτυλογράφησα καὶ ἔστειλα εἰς τὸ Ὑ-
πουργεῖον Στρατιωτικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔλαβα ἀπάντησιν
ὅτι ἐπράτοκολλήθη. Τὴν ἀπάντησιν τὴν γράψω ὀρθοῦς. Ἀπὸ τοῦ
Στρατάρχην Οὐίλσον ἔλαβα τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ τὴν ὀ-
ρθοῦς δημοσιεύω μεταφρασμένη καὶ τοιῶν ἄλλων ἐπιστολῶν τοῦ
Στρατάρχου ὀρθοῦς.

Hester's Cottage Kingston Blount Oxon 2 Μαΐου 1950

Ἀγαπητέ Κύριε,

Ἐὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐπιστολὴν σας τῆς 21ης
Ἀπριλίου μετὰ τὴν περιγραφὴν σας τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως
κατὰ τῆς Κρήτης κατὰ τὸν Μάϊον 1941. Ἀβτὴ μου δίδει μίαν
καλυτέραν εἰκόνα τοῦ τί συνέβη, ἀπὸ ὅσας τὰς ἄλλας τὰς ὀ-
ρθοῦς ἀνεγνώσα προηγουμένως. εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι ἔμαθον
ὅτι μάχη εἰς Κάνθανον δὲν ἐγένετο ἀλλὰ εἰς πολλὰ ἄλλα χωρία
τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἐγνώρισον τὸ γεγονός ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐ-
καύσαν τὸ χωρίον αὐτὸ ἐξ ἐκδικήσεως διὰ τὰς ἀπωλείας των.
Ἄλλαχού ἐγένετο πιστευτὸν ὅτι ἔλαβε χώραν μάχη ἐκεῖ. Ἔροσιν
ὅτι ὁ ὀρθολογισμὸς σας ὅτι οἱ φονευθέντες Γερμανοὶ ἀνέσχον-
ται εἰς 125 κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς μάχης εἶναι πολὺ
χαμηλά. Τὸ τμήμα Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ὀρθοῦς τὸσον βα-
ρῆς ἀπωλείας κατὰ τὴν ἐπίθεσίν του εἰς Κρήτην ὥστε οὐδέ-
ποτε ἐχρησιμοποιήθη τόσο ὅσο κατὰ τὸ ὀρθολογισμὸν τοῦ πολέμου,
οὔτε ἐπεχείρησαν ἀεροκορμικὰς ἐπιδρομὰς οἱ Γερμανοὶ πλέον.
καὶ πάλιν εὐχαριστῶ Ὑμῶς διὰ τὴν ἐπιστολὴν σας.

Ἀληθῶς Ὑμέτερος Οὐίλσον

Οι 125 πρόκειται περί αιχμαλώτων και ούχι φονευθέντων που είναι 2.007.-

Μετά δλίγας βήνας έκαμα νέαν έκθεσιν με όλας τάς λεπτομερείας που είχα συλλέξει και τήν απέστειλα εκ νέου εις τόν Στρατάρχην Ούιλσον και άρχίζοντας από τό Καστέλλι Κιόσμου 20 Μαΐου 1941 και μου άπήντησεν τήν κάτωθι έπιστολήν.-

Έν Όξφορδη 20 Μαΐου 1953

Άγαπητέ Κύριε Μκαλαντίνο,

Σας εύχαριστώ διά τήν έπιστολήν της άναθεωρηθήσης ιστορίας της μάχης που έλαβεν χήραν περίε των Λανίων κατά τό 1941. Είναι πολύ ένδιαφέρουσα και θά χρησιμεύση κατά τήν συγγραφήν της πολεμικής έξιτορησεως ίδίως όσον άφορά τήν άντίστασιν υπό των πολιτών κατά των εισβολέων.

Μου έκαμα επίσης έντύπωσιν ο μέγας αριθμός των φονευθέντων Γερμανών εν συγκρίσει με τόν μικρόν τοιούτον των Βρετανών και Έλλήνων Μαχητών.-

Σας εύχαριστώ και πάλιν και με τάς καλλιτέρας μου εύχάς.

Διατελώ όλως όμέτερος Στρατάρχης Ούιλσον

Όταν έξηκολόβωσα τά πολεμικά γεγονότα της μάχης του χωρίου Άστρίκου περίε Δελιανών-Κιόσμου 24 Μαρτίου 1945 όπου έφονεύθησαν είκοσι Γερμανοί και τέσσαρες πολίτες και είς Άνθυκολοχαγός και είς στρατιώτης του Άδχου Δρομονέρου, τήν έκθεσιν της μάχης αυτής τήν έστειλα εις τόν Στρατάρχην Ούιλσον και έλαβε τήν κάτωθι άπάντησιν.

Πάουντ Όξον. 29 Σεπτεμβρίου 1953

Άγαπητέ Κύριε Μκαλαντίνο,

Σας εύχαριστώ διά τήν έπιστολήν σας της 23 Σεπτεμβρίου. Έρωμειείτως βρήκα τήν έκθεσιν σας από τά τελευταία στάδια της άντιστασεως εις Κρήτης κατά των Γερμανών. Η μάχη της 24ης Μαρτίου 1945 ήτο όπέροχος προσπάθεια εκ μέρους των Πατριωτών διά να δείξουν ότι ούδέποτε έχασαν τό ήθικόν των κατά τήν διάρκειαν της Κατοχής.

Εύχομαι ὅπως τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐρεῦνης σας σταθεροποιη-
θοῦν καὶ δημοσιευθοῦν διότι ἡ ἀντίστασις κατὰ ξένων εἰσβο-
λέων θά εἶναι πραγματικὸ μάθημα διὰ τοὺς εἰσβολεῖς τοῦ μελ-
λοντος. Ἐλπίζω ἡ ἀρήτη νὰ γλύτωση ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς οἱ ὁποῖ-
οι προεκάλεσαν τόσας ζημίας εἰς τὰς Ἰουλίους Κήσους καὶ Κύ-
προν. Τὰ μέρη σας εἰς τὸν Κόσμον ὑπέφεραν πάρα πολὺ τὰ τε-
λευταῖα χρόνια τῶν μεγάλων συμφορῶν καὶ ὑπέστησαν.

Διατελῶ μετ' ἐκτιμῆσεως Οὐζῶων

2 Ἀπριλίου 1954 ἔστειλα μίαν εἰκόνα τοῦ Στρατάρχου παρι-
στάνουσα τὴν πρώτην μάχην τῆς Κρήτης καὶ ἐγένεε στὸ Καστέλλι
Κισάμου 20 Μαΐου 1941 ὥρα 9 π.μ. Ἡ εἰκόνα εἶναι ἔργον ζω-
γράφου αὐτόπτου πολεμιστοῦ τῆς μάχης αὐτῆς. Ἐλαβα τὴν κα-
τωθεὶ ἐπιστολήν.

Μηλόουντ 2 Ἀπριλίου 1954

Ἀγαπητέ κ. Μκαλαντίνε,

Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν εἰκόνα καὶ μοῦ ἔστειλάτε
δεικνύουσα τὴν πρώτη ἐπιχείρησιν τῆς μάχης τῆς Κρήτης εἶναι
μία θαυμάσια εἰκόνα καὶ δείχνει πραγματικῶς μίαν ζωντανὴν
περιγραφήν τὴν ἀποβίβασιν τῶν Ἀλεξιπρωτιστῶν καὶ τὴν ἀντί-
στασιν τῶν Πολιτῶν τῆς Κρήτης.

Τοῦτο τὸ δῶρο μὲ ἔχει συγκινήσει καὶ θά μείνῃ ἕνα κειμή-
λιον ἀπὸ τὴν περίφημον ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνικοῦ
λαοῦ ἐναντίον τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς. Αἰσθάνομαι ἡ ἀντίστα-
σις ἐκ μέρους τῶν χωρικῶν δὲν ἔχει τύχει τῆς δεούσης δημο-
σιεύσεως καὶ τῆς ἀξιολογῆς ἀλλὰ νομίζω καὶ ἐλπίζω πῶς ὅταν ἡ
ἱστορία θά γραφῇ θά διορθωθῇ αὐτὴ ἡ ἔλλειψις.

Πάλι σὰς εὐχαριστῶ καὶ σὰς χαιρετῶ

Μεθ' ὑπολήψεως Οὐζῶων

Ὁ κ. Ταξίαρχος Στυλιανὸς Καλονάς διευθυντῆς τῆς Στρατιωτι-
κῆς Σχολῆς Ἐφεδρῶν Ἀξιωματικῶν τῆς Ἡρακλείου Κρήτης ἦλθε
εἰς τὰ Χανιά τὸ 1955 ἔκαμε διάλεξιν διὰ τὴν μάχην τῆς Κρή-
της. Ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Γερμανῶν 20 Μαΐου 1941. Ὁ Μιχαὴλ
Μκαλαντίνος τοῦ ἔδωκε μίαν περιγραφήν τῶν μαχῶν τοῦ Ν. Χανίων

καὶ Ἐλαβατὴν κάτωθι ἐπιστολὴν.

Ἐν Ἐπισημοποιίᾳ τῆ 26 Μαΐου 1955

Κύριε Μπαλαντίνε,

Ἦρα τὴν ἐπιστολὴν σας καὶ τὰ σχετικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης, περιοχῆς Χανίων, καὶ σὰς εὐχαριστῶ μετὰ συγκίνησιν καὶ χαρὰν. Ἡ ἐργασία σας αὕτη θὰ ἀποτελέσῃ βοήθημα εἰς τὴν δλοκλήρωσιν τῆς ἐξετάσεως τῆς μάχητῆς Κρήτης ὅταν ἐν καιρῷ καὶ σὺν θεῷ μου δοθῇ ἡ ποδὸς τοῦτο εὐκαιρία.

Μετὰ ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην

Στυλιανὸς Καλονάς

Ταξίαρχος

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπισημοποιίου τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐκθεσὶν ποῦ ἔστειλα διὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης περιοχῆς τοῦ Νομοῦ Χανίων.

ΘΕΜΑ: Ἐξιστορήσις τῆς μάχης τῆς Κρήτης Μαΐου 1941.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΚΑΛΔΟΣ Β' ΓΡΑΦΕΙΟΝ Β4/Υ

ΠΡΟΣ: Τὴν Ἐπισημοποιίαν Πολεμ. Ἐκθέσεως Ἀριθμ. 18514/2/878/621976

ΚΟΙΝ: ΓΕΣ/Β4/Υ

Συν. τῷ ἔγγρ. 9 φύλλα

Μ.Σ. Μπαλαντίνον Χάληδων 78

τῆ 16-7-55

Χανιά Κρήτης

Ἐπισημοποιεῖται ἐκθεσὶς περὶ τῆς μάχης τῆς Κρήτης (Μαΐου 1941) τοῦ Μ.Σ. Μπαλαντίνου, διὰ τὰ καθ' ἑμᾶς λόγῳ ἀρμοδιότητος. -

26

Β4/Υ Τμήμα ΓΕΣ

(Τ.Σ.) Ὑποχρ.

ΤΡΑΥΛΟΣ ΧΡΕΙΣΤΟΣ

ΤΑΓ/ΡΚΗΣ ΣΤΡ/ΤΙΑΣ

ΑΥΤΕΝΕ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΥΜ/ΡΚΗΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

Δ/ΡΚΗΣ Β4/ΓΕΣ

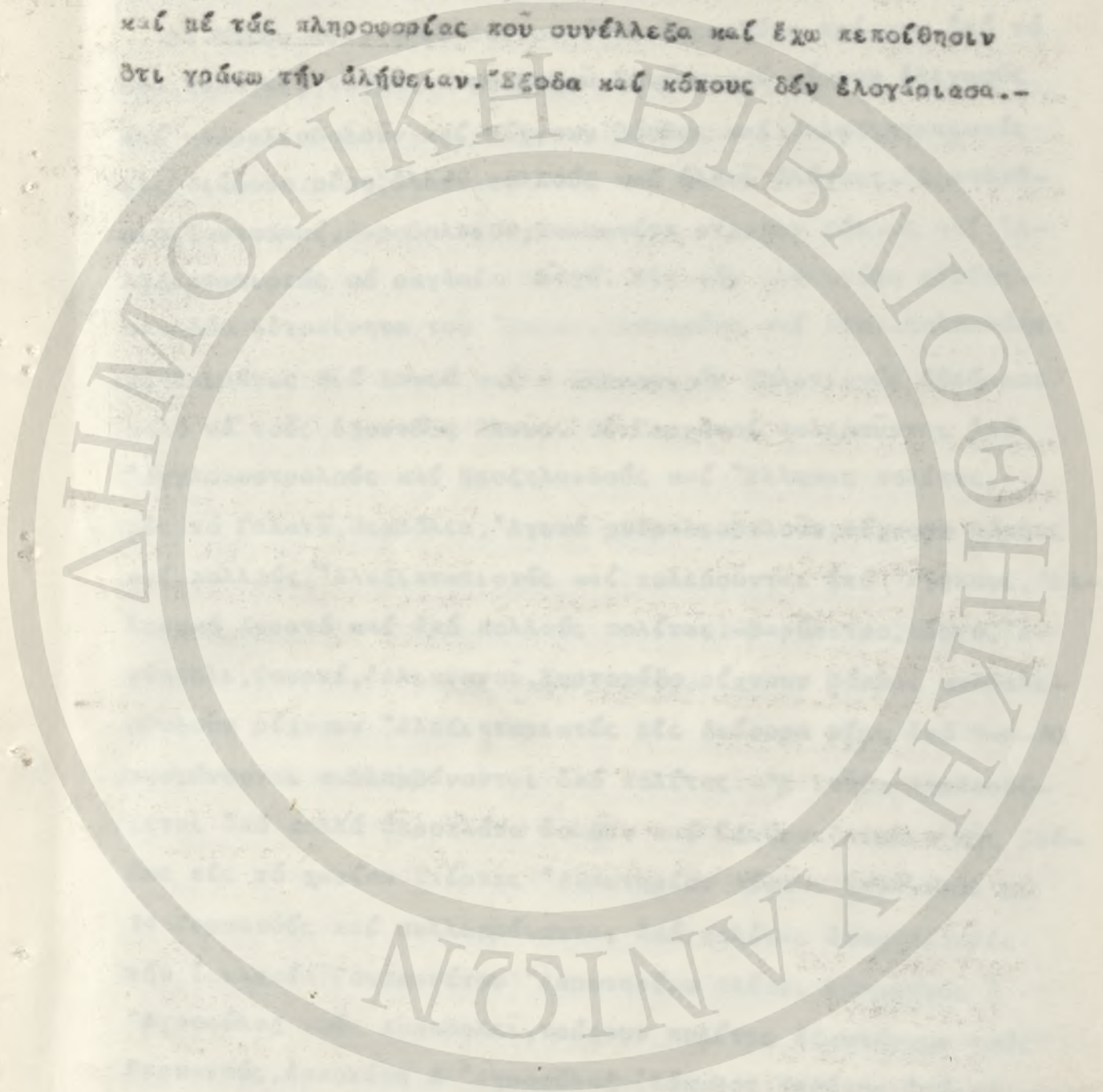
Ἀπὸ 26 Μαΐου 1941 ἀπὸ τὰ πρόσωπα ποῦ ἔλαβα τὰς πληροφορίες διὰ πολεμικὰ γεγονότα τοῦ Νομοῦ Χανίων ποῦ ἀνέφερον εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι ἀνθρώποι καλῆς πίστεως καὶ μετὰ πολὺ συνέδωσιν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Κρήτη 1945 ἐγράψαν ἀπὸ πολλοὺς τὰ πολεμικὰ γεγονότα τῆς μάχης τῆς Κρήτης.

Τὰ περισσότερα δὲν στηρίζονται σὲ πραγματικὰ καὶ ἀληθινὰ πηγὰ.

ἀλλὰ εἰς τὰς φήμας καὶ εἰς τὴν φαντασίαν. Ποῦς τὸν σκοπὸν
νά συμβάλλω εἰς τὴν ἀληθινὴν ἐξιοσέωσιν τῶν πολεμικῶν γε-
γυῶτων τῆς μᾶχης τῆς Κρήτης καὶ ἰδιαιτέρως τῶν μαχῶν τοῦ
Νομοῦ Χανίων συνέταξα μίαν ἐκθεσὶν συμφώνως μὲ ὅσα εἶδα
καὶ μὲ τὰς πληροφορίες τοῦ συνέλλεξα καὶ ἔχω κεκοιθῆσιν
ὅτι γράφω τὴν ἀλήθειαν. Ἐξόδα καὶ κόπους δὲν ἐλογώρισα. -

20 Μαΐου 1941. Τά Γερμανικά Ἀεροπλάνα παρουσιάζουν ση-
μεία κατὰ εἰς τὸν οὐρανὸν. Αἰφνηδῶς οἰχνοῦν εἰς τὸ Καστέλλι
Κισάμου 70 Ἀλεξιπτωτιστὰς ὥρα 7 τὸ πρωῖ ἕως τὰς 2 μ.μ. εἶ-
χας σκοτωθεῖ 62 καὶ 8 αἰχμάλωτοι ἀπὸ Ἑλληνικὸν Στρατὸ καὶ
πολίτες. -

21 Μαΐου λίαν πρωῖ ἑκατοντάδες ἀεροπλάνα τρέχουν ἀπὸ τὸ
ἓνα ἄκρον εἰς τὸ ἄλλο τοῦ Νομοῦ Χανίων καὶ κύνουν ἐλιγμοὺς
καὶ πυδραλιοβολοῦν καὶ οἰχνοῦν βόμβας καὶ Ἀλεξιπτωτιστὰς
εἰς διάφορα μέρη, ἄλλοῦ πολλοὺς καὶ ἄλλοῦ ὀλίγους. Ἀεροδρό-
μιον, Κοντομαρτί, Πυροβολεῖον, Ταυρωνίτη οἰχνοῦν βόμβας καὶ Ἀ-
λεξιπτωτιστὰς σὰ ραγδαία βροχή. Εἰς τὸν Ταυρωνίτη εὐρέθη-
σαν δύο αὐτοκίνητα τοῦ Ἑμμαν. Καπνησοῦκη καὶ Στυλ. Κολομπάκη
μέ ἐπιβάτες διὰ Χανιά καὶ ὁ Γερμανικὸς Πολιτισμὸς ἐθεώρησε
καλὸν νὰ τοὺς ἐξοντώσῃ ὅλους. Οἱ Γερμανοὶ πολεμοῦνται ἀπὸ
Ἀγγλοαυστραλοὺς καὶ Νεοζηλανθοὺς καὶ Ἑλληνας πολίτας. -
εἰς τὸ Γαλατᾶ, Περβόλια, Ἀγυυά πυδραλιοβολοῦν, οἰχνοῦν βόμβες
καὶ πολλοὺς Ἀλεξιπτωτιστὰς καὶ πολεμοῦνται ἀπὸ Ἀγγλοὺς, Ἑλ-
ληνικὸν Στρατὸ καὶ ἀπὸ πολλοὺς πολίτας. - Βαρύμετρο, Πύργον, Ἀ-
γυμπάλι, Φουρνέ, Ἀλικιανοῦ, Κυρτομάδο οἰχνοῦν βόμβας πυδραλι-
οβολοῦν οἰχνοῦν Ἀλεξιπτωτιστὰς εἰς διάφορα μέρη ἀπὸ 5-8-10
σκοτώνονται συλλαμβάνονται ἀπὸ πολίτας. - Ἡ Σοῦδα βομβαρδί-
ζεται ἀπὸ πολλὰ ἀεροπλάνα ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Ἄνωθεν τῆς Σοῦ-
δας εἰς τὸ χωρίον Ἐτέρνες Ἀκρωτηρίου πέφτει ἀεράνατος μέ
14 Γερμανοὺς καὶ συλλαμβάνονται ἀπὸ πολίτας ἀμαχητέ. - εἰς
τὴν ἐκκλησίαν Γουβερνέτου Ἀκρωτηρίου βλέπει Γερμανοὺς ὁ
Ἀγροφύλαξ τοὺς πυροβολεῖ, τρέχουν πολίτες ἐξοντώνουν τοὺς
Γερμανοὺς, ἐσκοτώθη ὁ Ἀγροφύλαξ Ἰάκωβος Καζάκος ἀπὸ τὸ χω-
ρίον Μουζουρά. - Χαλέπα, Ὀρφανοτροφεῖον, Ἅγιον Λουκά οἰχνοῦν
βόμβες καὶ Ἀλεξιπτωτιστὰς εἰς διάφορα μέρη ἀπὸ 8-10-15 σκο-
τώνονται συλλαμβάνονται ἀπὸ πολίτες. - Χρυσοπηγή, Μουρνιές οἰ-
χνοῦν Ἀλεξιπτωτιστὰς 10-15-20 καὶ σκοτώνονται ἀπὸ Ἀγγλοὺς
τοῦ ἀντιεροπορικῆς πυροβολοῦν βοηθοῦμενοι ἀπὸ πολίτας. - Τά

Χανιά πυρραλιοβολούνται, ρίχνουν βόμβες πολλές, χαλούν σείτια, φράσουν δρόμους. Τα καταφύγια ανάκαλυφθησαν βομβαρδίζονται σκληρά χαλούν 4. Στρατιωτικής Δέσφης, Στιβανάδικα, Παραβαλάσιό, Πέας Χώρας, σκοτώνονται και τραυματίζονται άνω των 40 ανθρώπων. Η Άγυυά κατελήφθη ώρα 10 π.μ., είχεν εκκενωθή από 18 καζου από τον Έλληνικόν Στρατόν διά διαταγής Άγγλων. Ο Πύργος Ανύμκαλι κατελήφθη την 2 μ.μ. Από Ταυρωνίτη φεύγουν 15 Γερμανοί διά Βουκολιές και πριν φθάσουν σκοτώνονται εις τό χωρίον Μούλετε από πολίτες. Τόν Άξιωματικόν έσκότωσεν ο Φωτηνίδης με μαχαίρι από τό χωρίο Κεφάλια Κισάμου. Την αυτήν ώρα φεύγουν 40 Γερμανοί από Ταυρωνίτη δρόμον Κολυμπαρίου διά Καστέλλι Κισάμου. Τους βλέπουν οι Εδέλιδες που στάθμευαν στα Κολυμκάρια, αλλά έμποδίζονται από τους άνωτέρους των να πυροβολήσουν. Εις τό χωρίον Ποχιά πυροβολούνται οι πρωτόλοροι και σκοτώνεται ένας Γερμανός και τραυματίζεται ένας πολίτης ο Άγροφύλαξ Κουτουλάκης. - Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κοτσιφάκης άκούει τους πυροβολισμούς τρέχει μαθαίνει τά γεγονότα, διώχνει τους άνδρας κέρνει γυναίκες, σηκώνει τό Γερμανό τόν κηγαίνει εις τό νεκροταφείο, άνδρίζει μνήμα τόν βάζει, φθάνουν οι Γερμανοί τόν βγάζουν από τό μνήμα του κέρνουν τη φωτογραφική μηχανή, την τριτότητα, τά λευτά, τόν θαβουν και φεύγουν διά τό Καστέλλι. - Εις τό χωρίον Πλακάμωνα πυροβολούνται από πολίτας και πλάνουν μάχη και σκρώνουν τους πολίτας μια ώρα μακριά. Ένισχύονται οι πολίτες τους γυρίζουν τους Γερμανούς εις τά Πλακάμωνα και νυκτώνει, και τελειώνει η ήμερα της 20ης Μαΐου. -

21-22 Μαΐου εις τό Άεροδρόμιον οι Γερμανοί πολεπούν από έφρας και άέρος. Εις τό Κοντομαρί οι Γερμανοί είναι έπιθετικοί και ρίχνουν πολλούς Άλεξιπτατιστάς που σκοτώνονται εις τόν άέρα και πέφτουν πάνω εις τά δένδρα. - 19 Ιουνίου πέρασα από τό Κοντομαρί και τό είδα σημασοτόλιστο από Άλεξιπτατα. -

22 και 23 Μαΐου ρίχνουν Άλεξιπτατιστάς εις τά πρόθυρα Βου-

κοιτών, εἰς διάφορα μέρη τοῦς πολεμοῦν Κιωμαίτες, Κυδωνιάτες, ἄλλοι Βελινιώτες ἀπὸ τῆν ὁδογείαν τοῦ Λοχία Λαζοπούλου με ἄλλοις στρατιώταις καὶ ἐξουτέθησαν ὅλοι οἱ Γερμανοί. Ἐσκοτώθη ὁ Λοχίας Λαζοπούλος ἀπὸ τὸ χωρίον Γενένια Βελίνου καὶ δύο ἄδελφοί στρατιώται ἀπὸ τὸ χωρίον Περβόλια Ρεθύμνης, Καλογεράκης Γουλιέλμος ἀπὸ τὸ χωρίον Ἐνδοκελη Κισάμου, Μενεγάκης Γαβαλομυρικήσιμου, Μαλανδραῖης Μούλετε Κισάμου, Ζωγραφέκης Γεὸ χωρίο Ἀνδωνίας καὶ τραυματίας Παραγιάνης Ροῦματα Κισάμου. -

Ἀπὸ 21 ἕως 26 Μαΐου εἰς τὸ Γαλατῶ, Ἄγυιᾶ, Περβόλια, Σοῦδα γίνεται πόλεμος μέρα-νύχτα, ρίχνουν βόμβες, Ἀλεξιπτωτιστά, ὅπλα, φυσίγγια πολλά ἔρχονται εἰς χεῖρας τῶν πολιτῶν. Ἡ νύχτα γίνεται μέρα ἀπὸ τίς φωτοβολίδες. Ἡ Σοῦδα ἐσκοπεύθη ἀπὸ Ἀεροκλάνα, πολλά κατακυλουν. Τὸ Ἀντιερόκορικὸν πυροβολεῖον Σοῦδας κατεστράφη με ὅλο τὸ προσωπικὸν του. εἰς ἄλλα διάφορα μέρη ρίχνουν κατὰ διαλείματα Ἀλεξιπτωτιστάς ἀπὸ 5-8-10. Συλλαμβάνονται οἱ πλείστοι ἀμαχητί ἀπὸ πολίτες. -

23 Μαΐου τὸ Ἀεροδρόμιον τὸ περιφεύγουν οἱ Γερμανοί. -

22, 23, 24 Μαΐου οἱ Γερμανοί ρίχνουν βόμβας καὶ Ἀλεξιπτωτιστάς καὶ στρατὸ διὰ ζήρας εἰς Πλανάλωνα, Κοπήγια, Δραπανιά, Κουρφαλώνα, Καστέλλι καὶ τοῦς πολεμοῦν πολίτες ἀπὸ Πλανάλωνα ἕως Κουρφαλώνα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἰς τὸ Καστέλλι. -

25 Μαΐου καταλαμβάνουν οἱ Γερμανοί τὸ Καστέλλι ἐλλείψει φυσιγγίων ὥρα 10 π.μ. καὶ διελύθησαν στρατὸς καὶ πολίτες. -

22 Μαΐου εἰς τὸ χωρίον Θαλελιανὸ ἀνωθεν τοῦ χωρίου Δραπανιά ἕνας κάτοικος τοῦ μικροῦ χωρίου αὐτοῦ ὀνόματι Ἰωάννης Πατερδῆης ἢ Ἐρικῆος ἔβησε εἰς τὸ ὄμα τοῦ σπιτιοῦ του λευκὸ πανθὶ καὶ ἦλθεν εἰς προστείβας με τὸν υἱὸν του γιὰ νὰ κατεβῆσθ τὸ πανθὶ καὶ ἀρνούμενος ὁ πατέρας ἐσηδύωσεν ὁ διὰ τὸν πατέρα. Ὁ σκοτωμένος εἰς διάστημα 15 ἔτων εἶχε σκοτώσει 4 ἀνθρώπους. -

Εἰς τὰς μάχας αὐτάς ἀπὸ 20 ἕως 25 Μαΐου ἐσκοτώθησαν 33 στρατιώται, 5 Ἀξιωματικοί. Σκοτωμένοι πολίτες ἐλεύθεροι πο-

Λεμισταί 27, 30 τραυματίες, χωρίς τους σκοτωμένους πολίτας που δεν πολεπούσαν. Πρωτοβουλίαν εις τας μάχας των 5 ημερών είχαν ο Αντίητος Κουκουλάς από τό χωρίον Περβολάκια, Αντώνιος Κοκοτσάκης από τό χωρίον Δραπανιά, Εμμανουήλ Καστρινάκης από τό Καστέλλι Δάσκαλος. -

24 Μαΐου οί Γερμανοί καταλαμβάνουν τίς Βουκολιές διά ξηράς ώρα 9 πρωινή. Καί τό άεροδρόμιον καταλαμβάνουν οί Γερμανοί ώρα 4 μ.μ. Οί Άγγλοι ύποχωρούν προς τόν δρόμον Κανίων καί σταματούν κάτωθεν του χωρίου Σταλός της Έπαρχίας Κυδωνίας. - Μετά την κατάληψιν των Βουκολιών φεύγουν 35 Γερμανοί δρόμο Δρομονέρου Κανδάνου καί κέρνουν τρεις στρατιώτας Έλληνας δηήρους τόν Μπερτάκη από τό χωρίον Πλακάωνα Κισάμου, Σπανουδάκη από τό χωρίον Γεραμιανά Κισάμου καί τόν Τζανοβάρη προσφυγα από τά Κανιά. Περνώντας οί Γερμανοί από τό χωρίον Κακόπετρο σκοτώνουν μέσα στά σπίτια γερόντους παιδιά καί τραβούν 25 για την Κάνδανον. Είς τά σύνορα των δύο Έπαρχιών Κισάμου καί Σελίνου εις τοποθεσίαν Σελιά δύο ώρες μακράν από την Κάνδανον είχαν φθάσει 45 Κισαμίτες Έννεά χωριά, Εάσαλο, Ρούματα έπι κεφαλής δύο έφεδροί Άξιωματικοί Ιωάννης Φιωτάκης, Ιωάννης Ραϊσάκης, 11 Σελινωίτες από τό χωρίον Ετροβλές Σελίνου μέ έπι κεφαλής τόν Νικόλαον Ήλιόκη καί βλέπουν 5 Γερμανούς κάτωθεν των Σελιών εις τό δρόμο προς την Κάνδανον καί ύπισθεν τό κύριον σωμα από 20 άνδρες καί άφισαν τους 5 πρωτοπόρους καί πέρασαν καί τους κατακολουθούσαν 10 πολίτες από την άρροσειρά των Σελιών. Περνώντας τό κύριον σωμα άνδρες 20 τους πυροβολούν καί αρχίζει μάχη. Μετ'όλίγον οί Γερμανοί σηκώνουν τά χέρια προς παράδοσιν. Τή στιγμή αυτή πυροβολούνται οί Γερμανοί από τό Άνατολικό μέρος που είχαν φθάσει 8 πολίτες από τίς μάχες Βουκολιών, 4 από τά Ρούματα Κισάμου καί 4 από την Σένα Σελίνου. Καί πάλιν οί Γερμανοί σηκώνουν τά χέρια, κηγαίνουν οί έπι κεφαλής βλέπουν 13 σκοτωμένους καί κέρνουν 7 αιχμαλώτους καί τους στέλνουν εις τό Σταθμό Κούνενι Κισάμου μέ τόν Χωρ/κα Έλευθ. Βασάκη από τό Ρέθυμνον.

Ἐσκοτώθησαν Βερογιάννης Ροῦματα Κισάμου, Δοξάκης Ἐάσαλο Κισάμου ἀπὸ τὸ Ἀνατολικόν μέρος Καστανάκης Πίνα Σελίνου, βαρέως τραυματίας Παπαδάκης ἀπὸ τὸ χωρίον Ρογδιά Κισάμου. Τοὺς 5 πρωτοπόρους Γερμανοὺς τοὺς κυκλῶνουν εἰς τὸ χωρίον εὐλαριά Σελίνου καὶ τοὺς σκοτώνουν. Ἐκ τῶν πολιτῶν ἔσκοτώθησαν Βεστάκης ἀπὸ τὸ χωρίον Συρικῆρι Κισάμου, Ποντικῆκης ἀπὸ τὸ χωρίον Ἄρως Στραβλας Σελίνου. — Τὸ βράδυ ἔρα ὁ ἐπὶ ἡμερῶν ὁ σφεδρ. Γεωργίος Ἰωάν. Καλογεράκης ἀπὸ τὸ χωρίον Ζυμβραγοῦ Κισάμου εἰς Κάνδανον με ἐπιβάτας τοὺς Χουδαλάκη, Παπαηλιάκη ἀπὸ τὴν Κάνδανον, Καβρουλάκη ἀπὸ τὸ χωρίον Καρανοσιώφιστα τῆς Ἰωαννίνης ὁκάλληλον τῶν Τ.Ι.Τ. — Καὶ ἐπὶ ἡμερῶν τῆς Κανδάνου Καράλαμπος Σειραδάκης νά μάθη τὰς εἰδήσεις. Καὶ τοῦ λέγουν δὲν ἄκουσεν τὸν πλοῦτον ποῦ ἐγένε σήμερον εἰς εὐλαρία καὶ Σελιά; Οἱ Γερμανοὶ ἐγέναν κύριοι βλου τοῦ Πομοῦ καὶ αὐριο θά τοὺς ἔχωμεν ἐδῶ. Ὁ κύριος Ἀρχηγός ἐγένε ἄφαντος διὰ νυκτός. Ἐλησημόνησε ὅτι εἰς τὰς 22 Μαΐου τὸ πρωτ εἶπε εἰς τὸν ἀείμνηστον Λαζόπουλον ὅτι θά γίνῃ Λεωνίδα τῆς Κανδάνου!

25 Μαΐου ἄσαν πρωτ φεύγουν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τῆς Μουκολιῆς με μοτοσυκλέτες διὰ Κάνδανον τοὺς συνοδεύουν ἀεροπλάνα καὶ πυδραλιοβολοῦν καὶ ρίχνουν βόμβες εἰς ὑποκτα μέρη καὶ ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸ Σπινιώτικο φαράγγι πυροβολοῦνται ἀπὸ τὸν Ζουμαρδάκη. Οἱ Γερμανοὶ δὲν ἄπαντοῦν διότι ἦτο μακρὰν καὶ φεύγουν (5) πέντε πρὸς τὸ Σπινιώτικο φαράγγι ὁ Παναγ. Κ. Δημητριάδης, Δημήτριος Ἰωάν. Μπομπολάκης, Ἰωάννης Ἐρμαν. Μπομπολάκης ἀπὸ τὸ χωρίον Ροῦματα Κισάμου, Θεόδωρος Χριάτης ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀζογυρῆ Σελίνου καὶ Λυκούργος Σπυλιουδάκης καὶ κατεβαίνουν εἰς τὸ σπινιώτικο φαράγγι καὶ πυροβολοῦν τοὺς τελευταίους Γερμανοὺς καὶ σκοτώνονται δύο καὶ γκρεμίζονται οἱ μοτοσυκλέτες κάτω εἰς τὴν ρεματιά, καὶ καταλαμβάνουν οἱ Γερμανοὶ τὴν Κάνδανον ἀμαχητί, καὶ ἀρχίζουν οἱ Γερμανοὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Κανδάνου. Οἱ κάτοικοι τῆς Κανδάνου ποῦ εἶχαν

φύγει τὸ πρῶτ καὶ βλέπουν τὴν καταστροφὴν ἀπὸ τὸν Πύργον τοῦ Σταυροῦ στέλνουν Ἐπιτροπὴ τρεῖς πρόσωπα τὸν Στυλιανὸν Μπιτοσίμη, Γεώργιον Παλαμόρακη, τὸ τρίτο ὄνομα δὲν ἐξηκρίβωσα, νὰ πουν εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐμεῖς δὲν σὰς ἐκτειράζαμεν γιατί μᾶς χαλάτε τὰ σκίτια μας; Ὅταν ἐφθάσεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἢ καταστροφὴ εἶχε γίνει. οὓς πέρνουν ὁμήρους καὶ τραβουν οἱ Γερμανοὶ διὰ Παλαιόχωρα. Εἰς τὸ χωρίον Κακοδίμι πυροβολούνται ἀπὸ μίᾳ κορυφῆ καὶ σκοτώνεται ὁ Παλαμόρακης, οἱ ἄλλοι ὁμηροὶ ἀρχίζουν τρε φωνές καὶ παύουν τοὺς πυροβολισμοὺς καὶ πέρνουν οἱ Γερμανοὶ διὰ Παλαιόχωρα.--

2 Ἰουνίου 1941. Ἐφυγαν ὀλίγοι Γερμανοὶ ἀπὸ Παλαιόχωρα ἐπῆγαν εἰς Κάνδανον καὶ ἔγραψαν εἰς ἓνα ταβλί "Ἐδὼ ὄπηχε ἡ Κάνδανος, κατεστράφη πρὸς ἐξίλασιν τῶν 25 δολοφονηθέντων στρατιωτῶν Γερμανῶν".--

25 Μαΐου. Ξεκινουν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὸ Ἀεροδρόμιον διὰ Χανιά συνοδευόμενοι ἀπὸ πολλὰ ἀεροπλάνα. Εἰς τὸ Σταλὸ συναντουν τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἀρχίζουν μάχη ἡ ὁποία ἐβάστηξε 20 ὥρες. Μόνον ὁ στρατὸς τῶν Αὐστραλῶν καὶ Ζηλανδῶν ἦτο δυνατόν νὰ βαστάσουν εἰς τὸν κατακλυσμὸν αὐτὸν ὅπως μαρτυροῦν αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦσαν ἐκεῖ που ἐγίνε ἡ μάχη. Οἱ Ἀγγλοὶ ὑποχωροῦν πρὸς τὰ Χανιά καὶ πολεροῦν. Οἱ Γερμανοὶ κύνουν ἀπὸ τὴν Ἀγγυιὰ ἐπιθέσεις εἰς ὅλας τὰς κατευθύνσεις προπαντὸς πρὸς τὰ Περβόλια ποῦ ἦτο ὁ βασιλεὺς. Ὁ βασιλεὺς ψεύγου διὰ θέρισον μὲ τὴν ἀκολουθίαν του καὶ διὰ Δευκὰ ὄρη φθάνει εἰς τὰ Σφακιά.--

29 Μαΐου ἀνεχώρησεν διὰ Μέση Ἀνατολή.--

26 Μαΐου φέρνουν εἰς τὰ Χανιά 125 Γερμανοὺς αἰχμαλώτους οἱ Ἕλληνες Στρατιῶτες ὥρα 4 μ.μ. καὶ διαδίδουν ὅτι οἱ Ἀγγοὶ εἰς τεχνάσματος εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον ἐβδντ σαν ὅλους τοὺς Γερμανοὺς καὶ ὁ Κόσμος ἐβγῆκε ἀπὸ τὰ καταύγια ξεφοβισμένος.--

Ἡ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ Εἰς ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΧΑΝΙΩΝ ΤΟ 1945 ἦν δεκάτην πέμπτην (15) Μαρτίου εἰς Ἀγγλος λοχαγός, δ-

νόματι Στέφανος Βερνέϊ ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Λόχον τῶν Ἐθνικοφρόνων πολιτῶν, ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν αὐτοῦ κ. Ἐπαμεινώνδα Χαλατζάκη, τὸν Στυλιανὸν Ἄντ. Παπαντίνον, ἀπόφοιτον τοῦ Γυμνασίου Χανίων, τὸν ὁποῖον καὶ παρέλαβεν ὁ κ. Στέφανος Βερνέϊ καὶ ἤρχισαν περιοδεῖα εἰς διάφορα χωρὶά τῆς Ἐπαρχίας Κισάμου καὶ εἰσεχώρησαν εἰς τοὺς Ἱταλικούς καταυλισμούς εἰς τὸ χωρίον Δρακῶνα Κισάμου, ἔνθα εἶχον οἱ Γερμανοὶ τάγμα Στρατοῦ. Τὴν εἰκοστὴν ὀγδόην (27) Μαρτίου πέντε (5) Ἀξιωματικοὶ Ἱταλοὶ πέρνουσι 518 στρατιῶτας Ἱταλοὺς καὶ 4 Γερμανικὰ αὐτοκίνητα καὶ συλλαμβάνουν τοὺς Γερμανοὺς σκοποὺς καὶ τραβοῦνε τὸν δρόμον Ἐπισκοπῆς - Ἀστρίκου καὶ φθάνουν εἰς τὸ τέρμα τοῦ χωρίου Προδρόμου καὶ τοῦ πέρνει ὁ Ἀγγλος Δοξαγός καὶ φεύγουν διὰ τὸ Σέλινο. - Τὴν εἰκοστὴν ὀγδόην (28) Μαρτίου εἰδοποιεῖται ὁ Σταθμὸς τῆς Χωροφυλακῆς Δελιανῶν ὅτι ἔρχονται 500 Γερμανοὶ ἀπὸ τὸν δρόμον Ἐπισκοπῆς - Ἀστρίκου. Εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Δελιανῶν εὐρέθη ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Γεώργιος Μαρμουλάκης μὲ ἓνα στρατιῶτη Σκηνοκλοκῆν τοῦ Λόχου Δρομονέρου. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λόχου Ἐθνικοφρόνων πολιτῶν Ἐπαμεινώνδας Χαλατζάκης πέρνει τὸν Λόχον του καὶ πιάνει τὴν κορυφὴν τοῦ χωρίου Ἀστρίκου δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ἀφίνει τοὺς Γερμανοὺς καὶ μπαίνουν εἰς τὸ χωρίο Ἀστρίκα καὶ τοὺς ἀρχίζουν εἰς τοὺς Πυροβολισμούς καὶ πιάνουν μάχην ἕως τὰς 7 μετὰ μεσημβρία καὶ ἀρχίζουν οἱ Γερμανοὶ νὰ διαχωροῦν πρὸς τὸ χωριὸν Ἐπισκοπῆ καὶ τραβοῦν εἰς τὴν βάση τους εἰς τὸ χωρίον Δρακῶνα Κισάμου, κατὰ μαρτυρίαν τῶν κατοίκων Ἐπισκοπῆς καὶ Δρακῶνας οἱ Γερμανοὶ ἀπώλεσαν 20 σκοτωμένους καὶ ἕνω τῶν 25 τραυματιῶν. Ἀπὸ τὸν Λόχον Ἐθνικοφρόνων πολιτῶν Ἐπαμεινώνδα Χαλατζάκη ἐσκοτώθησαν ὁ Μιχαλάκης τοῦ Νικολάου ἀπὸ τῆς Κορρῆς Κισάμου, Καστορινάκης τοῦ Γεωργίου ἀπὸ Δελιανὰ Κισάμου, Δημήτριος Κυθωνίας ἀπὸ Ἀστρίκα Κισάμου καὶ ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ Λόχου Δρομονέρου Γεώργιος Μαρμουλάκης ἀπὸ Κάνδανο Σελίνου καὶ ὁ Στρατιώτης τοῦ αὐτοῦ Λόχου Ἰωάννης

Σηνοπλοκάκης έξ έννέα χωρίων Κισάμου.-

26 Μαΐου 6 μ.μ. διαταγή νά φύγη ὁ πληθυσμός τῶν Χανίων. Ἀπό τόν ὄρδμον Κεραμειῶν τό τί ἐγινε τήν ὥρα αὐτή δέν περιγράφεται.- 27 Μαΐου ὁ Ἑλληνικός Στρατός καί πολίτες διελύθησαν καί ὁ Ἀγγλικός Στρατός τραβᾷ εὐδα δρόμο Ἀποκορώνου, Σφακίων πολεμῶντας ἐφθάσεν εἰς τή χῆρα Σφακίων. Πολλοί ἐφυγαν μέ πλοῖα καί τό ἐπιτελεῖον μαζί καί ὀλίγοι παρεδόθησαν εἰς τοὺς Γερμανούς.- 2 Ἰουνίου 1941 πολλοί ἐφυγαν εἰς τά βουνά, ἐσκορπίσθησαν εἰς τās Ἐπαρχίας ἔμαθαν τήν γλῶσσα τήν Ἑλληνικήν καί τήν Κρητικήν διάλεκτο καί καθοδηγούμενοι ἀπό Ἀγγλους Ἀξιωματικούς πού ἐδρεύουν εἰς τό χωρίον Κουστογιεράκο ἔκαναν σαμποτάζ μέ Κρητικούς μαζί. Καί οἱ πολιτισμένοι Γερμανοί ἔκαναν ὀμαδικάς ἐκτελέσεις ἀθῶν Πολιτῶν. Εἰς τό χωρίον Περβόλια Κυδωνίας ἐξετέλεσαν οἱ Γερμανοί 42 ἄτομα τήν 20 Ἰουνίου 1941 γιατί ζητοῦσαν ἀπό αὐτοὺς νά παραδώσουν ἓνα Κεραμειανό ὄνοματι Σκουμπάκη διότι εἶχε σκοτώσει δύο Γερμανοὺς εἰς τās ἐπιχειρήσεις. Μετά ἓν μῆνα ἔπηγαν οἱ Γερμανοὶ στή Κεραμειά καί συνέλαβαν τοὺς συγγενεῖς τοῦ Σκουμπάκη, τοὺς ἔμαθαν τά σπῆττα καί τοὺς εἶχαν πρός ἐκτέλεσιν ὅταν παρουσιάζεται ὁ Σκουμπάκης ὁ ὁποῖος καί ἐκτελεῖται.-

25 Ἰουνίου.- Εἰς τό χωρίον Ἀλικιανοῦ ἐκτελοῦνται 70 ἄτομα τό πλεῖστον Ἀλικιανιώτες διότι ἔλαβον μέρος εἰς τās μάχας. Μετά ἓνα μῆνα πηγαίνει Ἀγγλος Ἀξιωματικός μέ Κρητικόν μαζί καί νε βενζίνες τῶν Γερμανῶν, συλλαμβάνουν οἱ Γερμανοὶ τόν Ἀγγλον τόν φέρνουν εἰς τὰ Χανιά τόν ἔβρισαν ἐλεύθερον καί συλλαμβάνουν 65 Ἀλικιανιώτες καί τοὺς ἐκτελοῦν.- 1 Αὐγούστου 1941 εἰς τό Κοντομαρί ἐκτελοῦν 25 διότι ἔλαβον μέρος εἰς τās μάχας. Εἰς τό χωρίον Καμισιανά Κισάμου Γερμανός ἀεροπόρος ἔχασε ἓνα δέμα πού εἶχε ροῦχα, ἴσως ἀλλήρωτα ἀπό τὰ Χανιά, καί ἔβαλαν εἰς γραμμήν πρός ἐκτέλεσιν 16 ἄτομα. Ἐνας πατέρας Ἠλίας Γρακουμάκης τρέχει νά σώσῃ τό παιδί του καί μπαίνει καί αὐτός εἰς τήν γραμμή, τό παιδί διώχνει

τόν πατέρα καί ὁ ἐπικεφαλῆς Γερμανός συγκινεῖται καί διώχνει καί τόν πατέρα καί τόν υἱόν καί βάζει ἕνα φτωχό στραβό ζητιάνο ποῦ εδρέθη μπροστά του καί συμπληρώνει τοῦς 16 καί κάνει τήν ἐκτέλεσιν καί ἔτσι γλυτώνει ὁ Πατέρας καί ὁ υἱός. -

Εἰς τό χωρίον Δρακανιά Κισάμου τά παιδιά τοῦ Σχολείου βάζουν σῦρμα ἀπό τό ἕνα μέρος τοῦ δρόμου στό ἄλλο, οἱ Γερμανοί τό θεωροῦν Σαμποτάζ καί ἐκτελοῦν 20 ἄτομα. Εἰς τίς Βουκολιές εἶχαν 45 ἄτομα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦς ἔσωσε ὁ Κων/νος Ναζάκης ὁ ὁποῖος ἤξερε τήν Γερμανικήν γλῶσσαν καί ἦτο καί αὐτός πρὸς ἐκτέλεσιν. Εἰς τήν Παλαιόχωραν Σελίνου εἶχαν οἱ Γερμανοί συγκεντρώσει πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπό ὅλο τό Σέλινο ὡς Κομμουνιστοὺς κλέφτες καί ἄλλους ὡς Σαμποτέρ πρὸς ἐκτέλεσιν. Δύο Γερμανοί συλλαμβάνουν τόν Δάσκαλον Σφηνάρωλη μαζί μέ δύο ἄλλους ἀπό τήν Σπένα Σελίνου καί φεύγοντας πρὸς τήν Παλαιόχωρα ὁ Δάσκαλος λέγει εἰς τοῦς δύο ἄλλους εἰνεθα χαμένοι ἔτσι καί ἄλλιως καί ὁρνοῦν κατά τῶν Γερμανῶν καί τοῦς ἀφοκλίζουν καί πηγαίνουν μακριά βγάζουν τήν κλίθρα τῶν ὄπλων καί τίς τοποθετοῦν χωριστά καί φωνάζουν τῶν Γερμανοῦν νά τά πάρουν καί μπαίνουν εἰς Ρεματιά καί φεύγουν. Οἱ Γερμανοί τοῦς συμπληρώνουν ἀπό τόν δρόμον. Καί ἐκτελοῦνται εἰς Παλαιόχωρα ἄνω τῶν 40 προσώπων εἰς τό ὄρεινόν τοῦ Σελίνου Κουστογέρακο τό κατέστρεψαν οἱ Γερμανοί διότι ἐκεῖ ἦτο οἱ Ἄγγλοι ποῦ ἐτροφοδοτοῦσαν τοῦς Ἀρχηγούς τῶν δύο παρατάσεων Ε.Α.Ε. καί Ε.Ο.Κ. τῆς χρυσῆς Ἀντιστάσεως. Εἰς τήν Χώρα Σφακίων ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος ἐδημιούργησε μία μακρή κατὰστάσιν μέ τοῦς Γερμανοὺς ποῦ κατέληξε εἰς ἐκτέλεσιν 25 ἀτόμων καί ὁ Πρόεδρος μαζί. Πλησίον τοῦ χωρίου Καλλικράτη Σφακίων δύο Ἀρχηγοί τῆς Χρυσῆς Ἀντιστάσεως ὁ ἕνας Ρεθύμνιος καί ὁ ἄλλος Καστρινός ἐσκοτώσαν δύο Γερμανοὺς καί οἱ πολιτισμένοι Γερμανοί ἐσκοτώσαν 30 Καλλικρατιανοὺς καί 5 γυναῖκες καί τῆς Κρητικῆς Χωρ/κῆς Μανοῦσον Μανουσελήν. Εἰς τό χωρίον Παλάθυρο Κισάμου ἐκτελοῦνται 64 ἄτομα αἰτία

ήτο δύο φόνοι. Ο Σαρτζέτης δ. δολοφόνος του Δραγούμη τῷ 1915
εἰς τὰς Ἀθήνας ἦτο εἰς τὴν ἀπερσοίαν τῶν Γερμανῶν καὶ εἰ-
σέπραττε φόρους εἰς τὴν Παλάθουρο τῷ 1944 καὶ τὸν ἐσκότωσαν
οἱ Κομμουνισταί. Καὶ ἐσκότωσαν καὶ τὸν Ἐρχηγὸν τῶν Κομμου-
νιστῶν ἐπιπέλαση οἱ ἀφορούλακες τοῦ Παπαγιαννῆκης κάτωθεν
τοῦ χωρίου Γαλατᾶ ἀπέσω ἀπὸ τῆς Κανέστημα Ἄστερα. Αὐτοὶ οἱ
δύο φόνοι ἐγέναν ἀφορμὴ νὰ μάθουν οἱ Γερμανοί, ὅτι ἀνωθεν τοῦ
χωρίου Παλάθουρο εἰς τὸ Βουνὸ Ἐαστοὶ εἶχαν οἱ Ἄγγλοι ὑπὲρ
τηλέγραφο καὶ ἐδόθη ἀφορμὴ εἰς τοὺς Γερμανοὺς νὰ κἀνουν τὰς
ἐκτελέσεις 62 ἀθῶν πολιτῶν. Ἐτέλεσαν εἰς τὴν Ἀγυιά 100
φυλακισμένους ἀπὸ ὅλας τὰς Ἐπαρχίας τοῦ Νομοῦ Κανέων, ἤδηθεν
Κομμουνιστὰς. Ἐπνίξαν 45 πολίτας ἀπὸ τὴν Ἐπαρχίαν Κυθωνίας
μαζὶ μὲ 300 ἔβραους τῷ 1944. Ἐξώρισαν εἰς τὴν Γερμανίαν
200 πολίτας ὡς Κλέστες καὶ Κομμουνιστὰς καὶ ἐχύρισαν 50 ὅλοι
φυρατικοί.

Ὅλοι οἱ σκοτωμένοι τῶν 10 ἡμερῶν τῶν μαχῶν τοῦ Νομοῦ Κα-
νέων, Ἄγγλοι, Γερμανοί, Ἑλληνικοὶ Στρατοὶ, Ἑλληνες πολίτες
εἶναι οἱ κάτωθι ἀριθμοί: Ἀγυιά, Περβόλια, Βαρυπέτρο, Πύργο Ἀ-
νύπαλι, Φουρνέ, Ἀλιμιανού, Κυρτομάδο εἰς ὅλο τὸν κύκλον αὐτοῦ
Γερμανοί 750, Ἄγγλοι 35, Ἑλληνικοὶ Στρατοὶ καὶ Ἀξιωματικοί
50, Πολίτες 42. - Γαλατᾶ Γερμανοί 290, Ἄγγλοι 50, Ἑλληνικοὶ
Στρατοὶ καὶ Ἀξιωματικοί 120, Πολίτες 45. - Κονομαρὶ Πυροβο-
λεῖον Γερμανοί 375, Ἄγγλοι 45, Πολίτες 8. - Ἀεροδρόμιον, Βλα-
χερονίτισα, Ταυρωνίτην, Παραθαλάσσια Γερμανοί 252, Ἄγγλοι 240. -
Σταλός, δρόμος Γιανέων, Ἅγιος Λουκάς, Ὁρφανοτροφεῖον, Κρυσσοπη-
γῆ, Μουρνιές, Ἀκρωτήρι, Σουδα, Χαλέπα, Γερμανοί 130, Ἄγγλοι
45, Πολίτες 15. - Βουκολεές, Μούλετε Γερμανοί 85, Ἑλληνικοὶ
Στρατοὶ 3, Πολίτες 6. - Σελιά, Φλώρια Γερμανοί 18, αἰχμάλωτοι
7, πολίτες 6. - Σπινιῦτικὸ φαρᾶγγε Γερμανοί 2. - Πλακάωνα, Νο-
κίγια, Δραπονιά, Κουρφαῶνα, Καστέλλι Γερμανοί 113, αἰχμάλω-
τοι 25, Ἑλληνικοὶ Στρατοὶ καὶ Ἀξιωματικοί 38, Πολίτες 27. -
Νοχιᾶ Γερμανοί 1 καὶ ἓνας πολίτης ἐξετελέσθη ὡς πολεμιστὴς

Κουτουλάκης.- Μεσόγια Ριμοντάκης έξετελέσθη ως πολεμιστής.-
 Εύσαλο Ντακουνάκης έξετελέσθη ως πολεμιστής.- Τους άριθμούς
 των σκοτωμένων Άγγλων, Γερμανών τους έμαθα από στρατιώτας
 Έλληνας που τους είχαν οι Γερμανοί άγγαρία εις πολλά συνεργ-
 γεια. Κάθε συνεργείο είχε 10 στρατιώτας και ένα Γερμανό έπι-
 κεφαλήν. Κάθε συνεργείο έθαιεν 40 σκοτωμένους την ήμέρα. Ο
 Έπι κεφαλής έριχνε φάρμακο εις τους σκοτωμένους του έκοβαν
 τό ζώστρα του έβγαζαν την ταυτότητα χαήματα και τιμαληψή τά
 έδεναν εις ένα πανί, τά έριχναν εις σάκκον, έβπλα άνοιγαν λάκ-
 κο και έριχναν τόν σκοτωμένον. Του μέν Γερμανού έβραζαν τό
 κράνος στο κεφάλι, του δε Άγγλου τό όπλο άνω κάτω δίπλα στο
 κεφάλι.-

ΜΑΧΗ ΣΕΛΙΩΝ ΦΑΘΡΙΩΝ 24 ΜΑΪΟΥ 1941

Εις τά Φάθρια έφονεύθησαν 5 Γερμανοί και 2 πολίτες ο Στέ-
 φανος Βεστάνης Χωροφύλαξ από τό Ευρικάρι Κισόμου και ο Ποντι-
 κάκης από Δρυς Σελίνου.- Εις τά Σελιά έφονεύθησαν 13 Γερμα-
 νοί και άιχμαλωτίσθησαν 7.- Πολίτες έφονεύθησαν ο Βερογιάν-
 νης από τά Ρούματα Κισόμου, Δοξάνης από τό Σάσσαλο Κισόμου,
 Καστανάκης από την Σπίνα Σελίνου. Βαρύως τραυματισμένος ο
 Παπαδάκης από Ρογδιά Κισόμου.- *Αρ. Ταυλιμάκι Β. Σόλος ενόχο Σαρλο*
 Μετά την έπι κράτησιν των Γερ-
 μανων ο Ντακουντάκης ως πολεμιστής των Σελιών άνεγνωρίσθη
 από τους Γερμανους και έτουφεκίσθη εις τό χωρίο του Σάσσαλο
 Κισόμου.-

ΜΑΧΗ ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ

Εις τάς 20 Μαΐου του 1941 έπληγαν εις τό χωρίο Μούλετε
 διά έπρας 15 Γερμανοί και έσκοτώθησαν από πολίτες όλοι. Έδν
 άνώτερον Άξιωματικόν Γερμανόν έσκοτώσε με μαχαίρι ο Φωτηνί-
 δης από τό χωρίο Κεφάλια Κισόμου.-

ΜΑΧΗ ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ ΝΕΜΗΡΟΥ 22 και 23 ΜΑΪΟΥ 1941

Έφονεύθησαν 70 Γερμανοί. Έν των έλευθέρων πολεμιστών πο-
 λιτων έφονεύθησαν ο Γουλιέλμος από τό χωρίο Άνώσκελη Κισό-

μου, Μενεγάκης από τὸ Γαβαλοπούρι Κισάμου, Μαλανδράκης ἀπὸ
Μούλετε Κισάμου, Ζωγραφάκης ἀπὸ Νιὸ Χωριὸ Κυθωνίας, τραυμα-
τῆς ὁ Μαραγιάκης ἀπὸ Ροῦματα Κισάμου. Ὁ ἀείμνητος Λαχίας
Λαζόπουλος ἀπὸ τὰ Τεμένια Σελίνου καὶ δύο ἀδελφοὶ στρατιῶτες
ἀπὸ Περβόλια Ρεθύμνης ὄνυματι Καλογεράκης. -

ΜΑΧΗ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ ΚΟΥΡΦΑΛΩΝΟΣ ΔΡΑΠΑΝΙΑ ΠΟΙΗΓΙΑ ΠΑΛΑΙΩΝΑ
ΝΟΧΙΑ 20, 21, 22, 23, 24 καὶ 25 ΜΑΪΟΥ 1941. -

Οἱ φονευθέντες Γερμανοὶ ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ἄερος 111. Λίχιμάλω-
τοι 24, οἱ 11 τραυματῆς. Ἐκ τῶν ἐλευθέρων πολεμιστῶν πολι-
τῶν φονευμένοι: 1) Μιχαήλ Αιγοφυχάκης, 2) Θεμιστοκλῆς Τζιγκου-
νάκης, 3) Νικόλαος Τζιγκουνάκης, 4) Ἐμμαν. Ραϊσάκης, 5) Ἀνα-
στάσιος Φυτράκης ἢ Λιωνάκης, 6) Ἐμμαν. Κουράκης ὅπαντες ἦσαν
ἐκ Καστελλίου Κισάμου, 7) Εὐάγ. Λιωτσάκης ἀπὸ Καλουδιανὰ Κισά-
μου, 8) Ἐμμαν. Μαραγκουδάκης Ἐννιὰ Χωριὰ Κισάμου, 9) Ἐμμαν.
Μαραγκάκης Ἐννιὰ Χωριὰ Κισάμου, 10) Δημήτρ. Πατεράκης, Χωρο-
φύλαξ, Νοπήγια Κισάμου, 11) Ἰωάν. Τζουτζουράκης Κωσταδιανὰ
Κισάμου, 12) Παναγ. Βαβουλῆς ἢ Ἠλιάκης Στροβλῆς Σελίνου, 13)
Στέλ. Πατεράκης Νοπήγια Κισάμου, 14) Δημήτριος Γοναλάκης Νοπή-
για Κισάμου, 15) Ἰωάν. Μαζοκοπάκης Ποταμίδα Κισάμου, 16) Ἰωάν.
Μιτζιδάκης Ἐννιὰ Χωριὰ Κισάμου, 17) Ἡρακλῆς Χαλιμαδάκης
Ἐννιὰ Χωριὰ Κισάμου, 18) Νικόλ. Πουδάκης Δρακανιὰ Κισάμου, 19)
Στέλ. Κομοτσάκης Δραπανιὰ Κισάμου, 20) Νικ. Κορναράκης Δραπα-
νιὰ Κισάμου, 21) Χαράλ. Λουκάκης Καλουδιανὰ Κισάμου, 22) Μιχ.
Λουκάκης Κουρφαλῶνα Κισάμου, 23) Μιχ. Εὔγουρομάλλης Καλουδια-
νὰ Κισάμου, 24) Διονύσιος Ἀναγνωστάκης Χαρχαλιανὰ Κισάμου,
25) Ἀρτέμιος Τζαγκάκης Δρακανιὰ Κισάμου, 26) Ἀναστάσιος
Τζίγκας ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος, 27) Νικ. Πάτερ ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλά-
δος. -

Οἱ φονευμένοι Ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Ἀργυ-
ρόπουλος Ἀργυροῦ Οἰκονόμου Σταθόπουλος καὶ εἰς Ὑπολοχαγὸς
ἀγνώστου ἐπωνύμου ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος. Ἀξιωματικοὶ τραυματῆαι

Βασιλείου Κεσάρογλου ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ 33 φονευθέντες στρατιῶται τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Τραυματίες ἐλεύθεροι πολεμιστὰὶ πολίτες 1) Νικὸλ. Γιαννουλάκης Καστέλλι Κισάμου, 2) Ἐμμαν. Φελεσάκης Καστέλλι Κισάμου, 3) Γεώργ. Καρέας ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος, 4) Ἐμμαν. Ἀλεξανδράκης Καστέλλι Κισάμου, 5) Νικὸλ. Μακριγιάννάκης Καστέλλι Κισάμου, 6) Χαρίλ. Κομοδάκης Χατρεθιανὰ Κισάμου, 7) Ἰωάν. Παραγκάκης Ἐννιὰ Χωριὰ Κισάμου, 8) δύο φορές τραυματίας Ἀντών. Κοκοτοάκης Δραπανιὰ Κισάμου, 9) Κωνσταντῖνος Κοκοτοάκης Δραπανιὰ Κισάμου, 10) Ἐλευθ. Βερυκάκης Καλεριανὰ Κισάμου, 11) Ἀνίκητος Κουκουλάς Περβολάκια Κισάμου, 12) Ἠλίας Ἠλιάκης Στροβλές Σελίνου, 13) Μιχ. Βασιλοδημητριάκης Λανιά, 14) Μιχ. Παναδάκης Σπανιάκο Σελίνου, 15) Κωνστ. Κουκουλάς Περβολάκια Κισάμου, 16) Εὐάγ. Κυνηγαλάκης Ρόκια Κισάμου, 17) Κωνστ. Πατριωτάκης Καστέλλι Κισάμου, 18) Γεώργ. Μαυριγιαννάκης Χαλουδιανὰ Κισάμου, 19) Ροῦσσοσ Ἀρχοντάκης Δραπανθὰ Κισάμου, 20) Γεώργιος Ἠλ. Χαλκιάδης Ἐννιὰ Χωριὰ Κισάμου. --

Εἰς τοὺς πολλοὺς σκοτωμένους καὶ τραυματίας πολίτας ὑπάρχουν ἄνω τῶν 15 τραυματιῶν καὶ σκοτωμένων πολεμιστῶν ποῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ εξακριβώσω τοὺς γνησίους πολεμιστάς. --

Εἰς τὰς 16 Ἰουνίου εἰσηλθονοὶ Γερμανοὶ εἰς τὸν Δῆμον Μεσογείων καὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Δημ. Ρημαντωνάκη ἀπὸ φωτογραφία τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν ὡς πολεμιστὴν τοῦ Καστελλίου καὶ τὸν ἐτουφέκισαν. Μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον συνέλαβαν καὶ τὸν Ἐμμαν. Κουτουλάκη Ἀγροφύλακον ἀπὸ Νοχιὰ Κισάμου καὶ τὸν ἐτουφέκισαν. Αὐτὸς ἦτο ὁ πρῶτος ποῦ ἐπυροβόλησε τοὺς Γερμανοὺς πρῶτοπόρους. --

Ἐνεκα δυστυχήματός μου τὸ 1951 κληθήρης ἐν ἔτος δὲν κατόρθωσα νὰ περισυλέξω τὰ ὄνόματα σκοτωμένων καὶ τραυματιῶν Ἀξιωματικῶν καὶ πολιτῶν τῆς Ἐπαρχίας Κυδωνίας. Εἶναι ὁμοῦ τριπλάσιος ὁ ἀριθμὸς τῶν σκοτωμένων καὶ τραυματιῶν ἀπὸ τὴν Ἐπαρχίαν Κισάμου. -- Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἐκεῖνοι ποῦ γράφουν τὴν

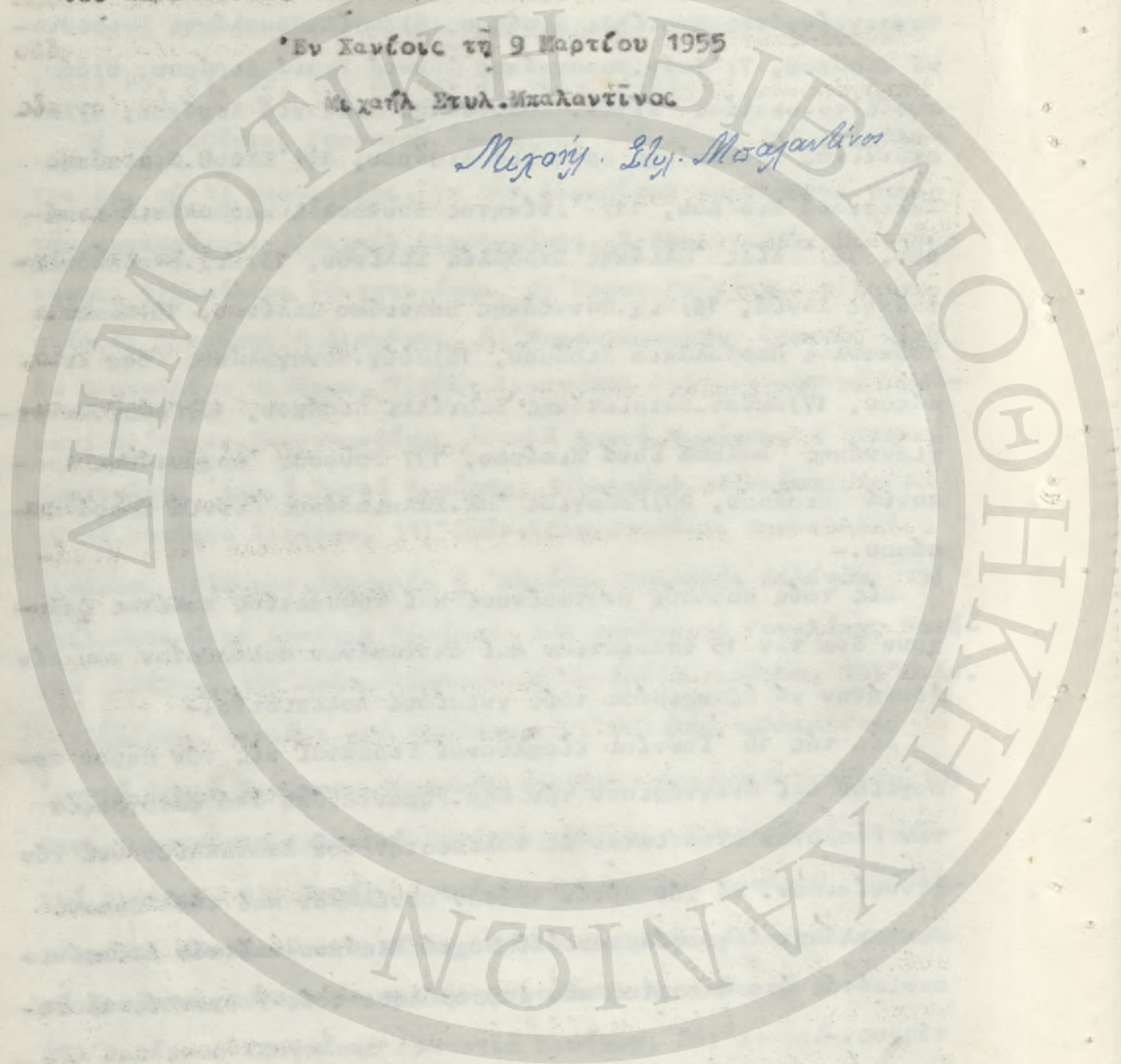
ιστορίαν τῆς μάχης τῆς Κρήτης ἂν περιουλέξω τὰ ὄνματα
τῶν μεγάλων αὐτῶν ἡρώων τῆς Κρήτης. Πιστεύω ὅτι θὰ ἀρεσθοῦν
ὅτι τοὺς σερβίρουν οἱ ἐπιτήδιοι ὅπως γίνεται πάντοτε.-

Τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρουν τὴν ἀλήθειαν. Ἔχω πικρὰν κείραν
τοῦ παρελθόντος καὶ διαβάζω ιστορίας καὶ λένε 90% ψέματα.-

Ἐν Χανίοις τῇ 9 Μαρτίου 1955

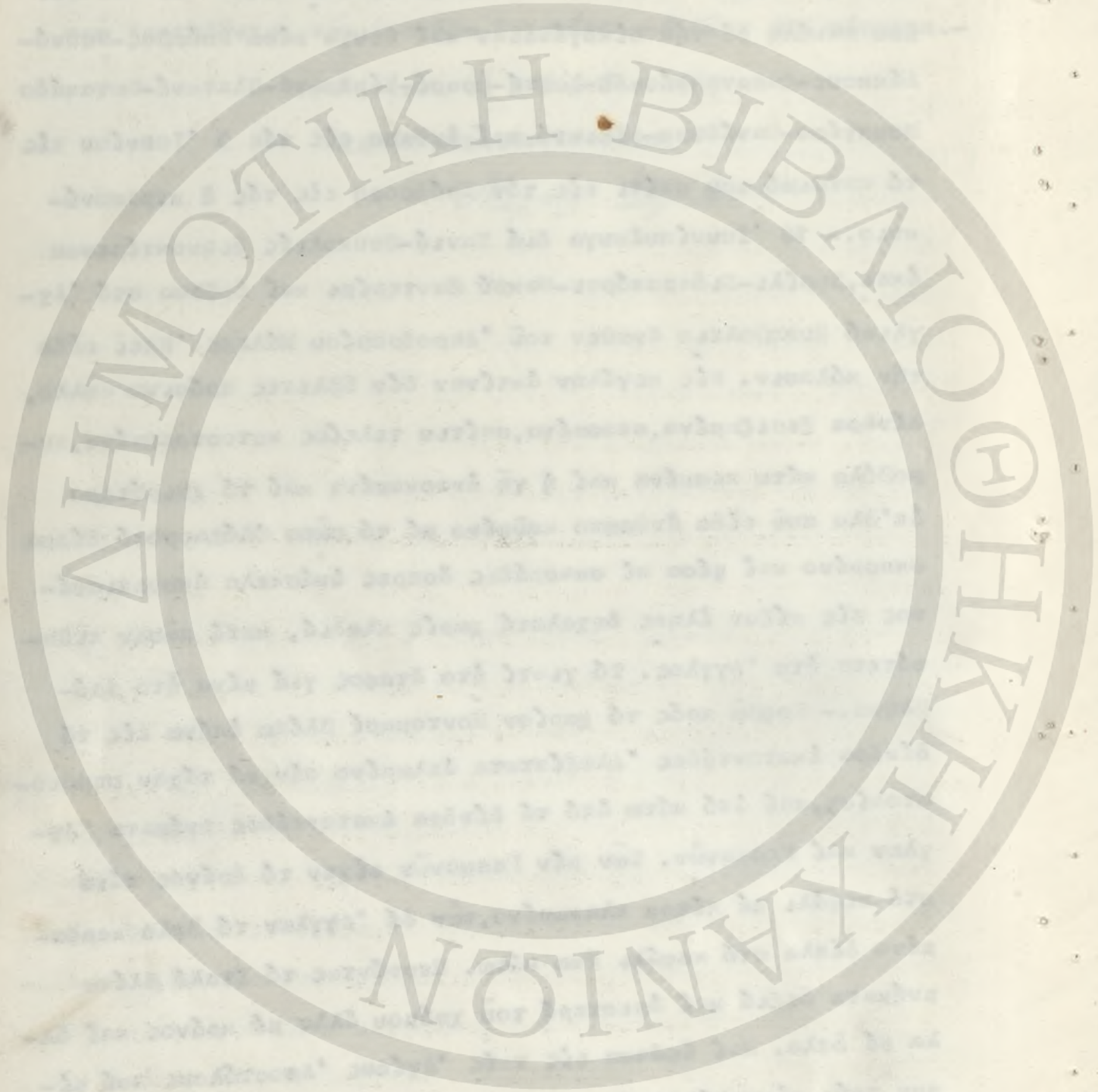
Μιχαὴλ Στυλ. Μπαλαντῖνος

Μιχαὴλ Στυλ. Μπαλαντῖνος

Είς τας 26 Μαΐου 1941 ἐδόθη ἄδεια ἐξόδου τοῦ πληθους ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Χανίων. Φύγαμε ὅλη ἡ οἰκογένεια διὰ μέσου τοῦ δρόμου Μαλάξης Κεραμειῶν Θερίσου. Εἰς τας 29 φύγαμε διὰ τὴν Μαδύρα Ἀλιέικες Κονοσκαφίδι, ἐκεῖ ἔφησα τὸν ἀδελφόν μου Μανώλη μετὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ ἐφυγα μέσω Ζουρβας-Βουνό-Αἰκίους-Καρανοσκάφι-δα-Χωστή-Πρασέ-Σέμπρωνα-Πλατανέ-Φωταυάδο Βουργέρο-Μανέθωμο-Βελιανά καὶ ἐφθάσα εἰς τας 3 Ἰουνίου εἰς τὸ πατρικὸ μου σπίτι εἰς τὸν Πεδρόμο εἰς τας 2 μ. μεσονύ-κτιο. - 18 Ἰουνίου ἐφυγα διὰ Χανιά-Βουκολιές διαγυκτέρευσα ἐκεῖ, Συρίλι-Σιδεροπόρτι-Μακρὺ Καντηρίμι καὶ ἐφθάσα στὸ Ἀγ-γλικὸ Πυροβολεῖο ἀνωθεν τοῦ Ἀεροδρομίου Μάλεμε. Ἐκεῖ εἶδα τὴν κόλασιν. Εἰς μεγάλην ἀκτίναν δὲν ἔβλεπες πράσινο φύλλο, δένδρα ξεριζωμένα, σκασμένα, σπύτια τελείως κατεστραμμένα, πυ-ροβόλα κάτω πεσμένα καὶ ἡ γῆ ἀνασκαμμένη καὶ τὸ χειρότερο ἀκ' ἔλα κοῦ εἶδα ἄνθρωπο καυμένο μετὰ τὸ σῶμα δαδραυροτὸ δέρμα σκασμένο καὶ μέσα οἱ σκασμάδες ἄσπρες ἀνάσκελα ἀκουμπισμέ-νος εἰς ρίζαν ἔλης δηχλωτῆ χωρὶς κλαδιά, κατὰ πάσαν πιθανό-τητα ἦτο Ἀγγλος. Τὸ γιατί ἦτο ἀταφος γιὰ μένα ἦτο πρό-βλημα. - Τραβῶ πρὸς τὸ χωρίον Κοντομαρὶ βλέπω ἐπάνω εἰς τὰ δένδρα ἑκατοντάδες Ἀλεξίπτωτα ἀκλωμένα σὺν τῷ τάχην σηματο-στολισμῶ, καὶ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα ἑκατοντάδες μνήματα Ἀγ-γλων καὶ Γερμανῶν. Τῶν μὲν Γερμανῶν εἶχαν τὸ Κράνος πάντω στὸ κεφάλι μετὰ πέτρα κλακωμένο, τῶν δὲ Ἀγγλων τὸ ὄπλο κερφω-μένο ἐκπλο στὸ κεφάλι ἀνω κάτω. Περνώντας τὸ Σταλὸ βλέπω μνήματα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ χροῦμου ἄλλα μετὰ Κράνος καὶ ἄλ-λα μετὰ ὄπλο. Καὶ ἐφθάσα εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους κοῦ εἶ-χαν τοὺς αἰχμαλώτους Ἀγγλους καὶ Ἕλληνας Στρατιώτας μέσα σὲ συρματοπλέγματα. Εἰς Ἀγγλος μετὰ σημεία τὰ δάκτυλα στὸ στόμα μου ζητοῦσε τοιγάρω. Πῆρα ἄδεια τοῦ σκοποῦ Γερμανοῦ ἐριζα παξιμάδια τυρὶ καὶ τοιγάρω καὶ μετὰ 20ωρον πορείαν ἐ-φθάσα στὰ Χανιά. -

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

Είς τας 20 'Ιουνίου 1941 έπιασαν οί Γερμανοί στίς Βουκολιές τόν Σοφοκλή 'Αρχοντάκη πρώτο εξάδελφό μου καί τόν έφεραν είς τά Χανιά. Είς τας 11 π.μ. έρχεται τό παιδί του ό Κώστας στό σπίτι μας κλαίοντας: Οί Γερμανοί πηγαίνουν τόν μπαμπά μου είς τά Δικαστήρια διά νά τόν τουφεκίσουν. Καλά έσύ πώς ήλθες έδω; 'Ηλθα μέ τό ίδιο αυτοκίνητο ποϋ έφεραν τόν μπαμπά μου. - Πέρονω τροφή τρέχω είς τά Δικαστήρια βρήσκω τόν 'Ανίκητο Γαροφαλάκη μοϋ κάνει σημείωμα Γερμανικά, διάνά τό δείχνω είς τούς Γερμανούς, τό τί ζητώ, συναντώ τόν Παπαγιαννάκη, Μοίραρχον, τοϋ ζητώ πληροφορίας, μοϋ υποδεικνύει μερικά μέρη αλλά δέν ανακαλύπτω τίποτε. Πηγαίνω είς τό Στρατηγεϊον στοϋ Μπόλαρη αλλά ό σκοπός δέν μ'άφίνει νά μπω μέσα. Μέ βλέπει ό Βαρδής Ξανθουδάκης καί μέ ρωτά τί συμβαίνει, τοϋ λέγω τά καθέκαστα. Πήγαινε εκεί ποϋ ήτο τό Αυστριακό Προξενεϊον εκεί εΐναι ένα μεγάλο Γερμανικό Γραφεϊο καί ίσως νά μάθης τίποτε. Πηγαίνω βλέπω ένα Γερμανόν φύλακα άπ'έξω, τοϋ δείχνω τό σημείωμα καί μοϋ δίνει τήν άδεια νά είσέλθω. Μέσα άπό τήν πόρτα άριστερά βλέπω Χωρ/κάν δικόν μας καί μέ άσχημο τοόπο ποϋ κέγει: Τί ζητάς μωρέ έδω; 'Εκ τών ύστερων άντελήφθη ότι ή παρατήρησις του είχε καλό σκοπό, αλλά έγώ μέ τόν ίδιο άσχημο τρόπο τοϋ λέγω: Για νάρθω μωρέ έδω κάτι ζητώ. Αϋτοστιγμή άνοίγει άπό τά δεξιά μία πόρτα, βγαίνει ένας 'Αξιωματικός μέ άσπρο σακκάκι μορφή 'Ελληνική καί μοϋ λέγει: Τί θέλει ό κύριος; Τοϋ δίνω έξηγήσεις τί ζητώ. Μοϋ όμιλεί είς τήν 'Ελληνικήν γλώσσαν 'Εδω εΐναι κύριε Φρουραρχεϊον όρίστε μέσα. Μπαίνω μέσα βλέπω ένα κύριο χωρίς πηλήκιον καί μέ χαλί πουκάμισο έως 45 έτών καί ρωτά Γερμανικά τόν 'Αξιωματικόν τί θέλω. Συνομιλοϋντες έπ'άρκετόν οί δύο Γερμανικά μοϋ λέγει: Μοϋ είπε ό κ. Φρουραρχος ότι δέν έπρεπε νά έρχεσθαι είς τά Γερμανικά Γραφεϊα τόσο γρήγορα, έως χθές όλοι οί Κρητικοί μās πολεμούσατε καί σήμερα νά έρχεσθαι νά ζητάτε τούς ένόχους; 'Εγώ έλησμόνησα

δτι βρίσκομαι ἀπέναντι Γερμανῶν ποῦ τουφεκίζουν χωρίς λόγον.
Λέγω εἰς τόν διερμηνέα: Πές εἰς τόν κ. Φρούραρχον δτι δέν ἐ-
πιασαμ τά ὄπλα ὅλοι οἱ Κρητικοί διότι δέν εἶχαν οἱ Ἄγγλοι
δέν μᾶς δῶσανε δέν ἐπέτρεφε καί στήν Κυβέρνησίν μας νά μᾶς
ὀπλίση καί διὰ τοῦτο μπορέσατε καί κατακτήσατε τήν Κρήτην.
Ὅλοι οἱ Κατακτηταί ποῦ πέρασαν ἀπ' ἐδῶ μετά τήν κατάκτησιν
ἐδιναν γενικήν ἀμνηστείαν, ὁ Τοῦρκος μάλιστα ἐκρέμασε πολλούς
Γιανιτσάρους διότι ἐσκοτώναν τόν Χριστιανικόν Πληθυσμόν. Αὐτό
ἐπρεπε νά κάμετε καί σεις οἱ Γερμανοί καί μετά τήν ἀμνηστεί-
αν ὁποιος θά ἐγίγηματοῦσε νά ἐτιμωρεῖτο ἢ αὐτός ἢ ὅλη του ἢ
Οἰκογένεια. Ἔσεἰς ἐζητούσατε ἕνα πρόσωπο εἰς τά Περιβόλια
καί ἐπειδή ἐξηφανίσθη ἐτουφεκίσατε 40 ἄνδρες καί ἐτουφεκί-
σατε καί τόν Κουκῆ ποῦ αὐτός μέ ἄλλους χωριανούς ὑποθάλαψε
καί περιποιήθησαν τόν Προξενον τῆς Γερμανίας κ. Κρούγερ στόν
περασμένο πόλεμο τοῦ 1915. Τά διερμηνεύει εἰς τόν κ. Φρούραρ-
χον καί βλέπω ν' ἀλάση χρώμα καί μέ κυτάζει κατά μουτρα καί
ἀρπάζει τό τηλέφωνο καί ὀμιλοῦσε ἐπί ἕνα τέταρτο. Εἰς τό διά-
στημα αὐτό ἄκουσα δύο φορές τό ὄνομα Κουκῆ, ἀντελήφθη δτι εἰς
τό τηλέφωνο εἶχε τόν μακαρίτη Κρούγερ διότι καί αὐτός εἶχε
χολωθεῖ διὰ τούς τουφεκισμούς τῶν Περβολίων καί μέ ρωτᾶ
πῶς λέγομαι καί τοῦ λέγω ὄνομα καί ἐπίθετο καί πιάνει τό τη-
λέφωνο καί μέ σιγανή φωνή καί τό χέρι προστά ὀμιλεῖ εἰς τό
τηλέφωνο, μετά τό ἀφίνει καί βλέπω δτι εἶναι ὀλίγο μερωμένος
καί μέ ὀλίγες ὀμιλίες μέ τόν Ἀξιωματικό μου λέγει: Ὁ κ. Φρού-
ραρχος βλέπει δτι εἶσθαι ἄνθρωπος καλός καί εἰλικρινής καί
αὔριο εἰς τάς 7 τό πρωῖ σᾶς θέλει νά ὀμιλήσετε οἱ δύο σας
στό σπίτι του, μου δίνει τήν σύστασι τοῦ σπιτιοῦ συνάμα καί
τό χέρι καί μέ ἀποχαιρετᾶ, ἐγώ μέ μιᾶ ὑπόκλησιν πρός τόν Ἀ-
ξιωματικό μου δίνει καί αὐτός τό χέρι καί φεύγω. Ἔσκέφθηκα
νά δώσω ἐξηγήσεις φεύγοντας εἰς τόν Χωροφύλακα ἀλλά ἀπουσίαζε.
Εἰς τό σπίτι ἐσχολιάσαμε ποικιλοτρόπως ἄν πρέπει νά πάω ἢ

Όχι, αποφασίσαμε να πάω το πρωί. Πέρνω τον Άντικητο Γαροφαλάκη ως διερμηνέα και πηγαίνω με κτυπούμε την πόρτα και μας ανοίγει ένας στρατιώτης, μπαίνουμε μέσα και μετ'όλίγα λεπτά έρχεται ο κ. Φρούραρχος μας χαιρετά μας φέρνει καθίσματα μαζί και ένα διερμηνέα άγνωστον, μου είπε το όνομα και επίθετο το οποίο έλησμόνησα, ήτο Πελοπονησίος, μας φέρνει καφέ και γαλετάκια και μου λέγει ο διερμηνέας: Μου είπε ο κ. Φρούραρχος να σας πω τί κακό και τί καλό βλέπετε από τους Γερμανούς. Με τρόπο λέω εις τον Γαροφαλάκη να προσέχη μήπως μας πλέξει ο Πελοπονησίος. Πές εις τον κ. Φρούραρχον ότι ο μισός κόσμος της Ελλάδος είχε βαρεθεί την Άγγλικήν κηδεμονίαν και πάντοτε ήλιζε στην επικράτησιν του Γερμανικού Έθνους τά ήθικα και θλικά όφελήματα θά ήσαν έλαφρότερα. Έδω στην Κοήτη έπειδή 60% είναι Βενιζελικοί και ο Βενιζέλος ήταν φίλος της Άγγλικας είχατε όλίγους ύποστηρικτάς τώρα όμως με τους όμαδικούς τουφεκισμούς τά 95% άδικα, δέν έχετε ούτε ένα φίλο. Έχετε καιρό όμως να διορθώσετε τά πράγματα, να κάμετε τον Κόσμο να σας αγαπήση, εάν όμως έχετε την ίδίαν τακτικήν έδω οι Άγγλοι άφησαν άνω των 200 και κάθε κακό που κάνετε το έκμεταλεύονται και θά είναι εις βάρος σας. Έμεϊς έδω εις την Κοήτην έχομε διδαχθεί από τους γονείς μας και από την ιστορίαν περί κατακτητοϋδιότι έπέρασαν πολλοί κατακτηταί και οι καλλίτεροι ήσαν οι Τουρκοί, διότι έπροστατεύσανε την θρησκείαν μας και την γλώσσα μας, και αυτά τά δύο συνετειναν να μήν χάσωμε τον Έθνισμόν μας, πές εις τον κ. Φρούραρχον ότι αυτά που του λέγω είναι βαρεία και δέν θά τον εύχαριστήσουν, αλλά έγω έχω διδαχθεί από τον Πατέρα μου να μή μεταχειρίζομαι ποτέ την ύποκρισίαν και αν έχει την εύχαρίστησιν διά τηλεφώνου ν'ανακαλύψη σε ποιό μέρος είναι ο εξαδέλφος μου και να με διευκολύνη να του πηγαίνω τροφή. Σηκώνεται εις τάς 10 και πιάνει το τηλέφωνο και μετ'όλίγον μου λέγει: Αύτη την στιγμή ο Στρατηγός τον ανακρίνει ο ίδιος εις την Άγγλικήν που ξέρει ο εξαδέλφος σου.

Τὸν παρεκάλεσα νά συστήσῃ ὅπου πρέπει ὅτι εἶναι ἕνας ἐκ
τῶν τιμιωτέρων καὶ ἡσυχωτέρων εἰς τὴν περιφέρειαν Βουκο-
λιῶν καὶ μοῦ εἶπε: τὸ βράδυ εἰς τὰς 5 νά πάω νά μέ πληροφο-
ρήσῃ τί ἐγίνε. Πράγματι εἰς τὰς 5 ἐπῆγα καὶ μοῦ εἶπε ὅτι
ἀφέθη ἐλεύθερος. Μοῦ ἀνήγγειλε ὅτι τὸν μετέθεσαν εἰς τὸ
Ἡράκλειο τότε τοῦ εἶπα διὰ τοῦ διερμηνέως: ὁ Ἄγγλος θά
σᾶς κάμῃ πλάτες νά προχωρήσετε ὥστε μέχρι τῆς Σουδάν καὶ
ἀφοῦ σκοπίσετε τὰς δυνάμεις σας δεξιὰ καὶ ἀριστερά θά σᾶς
χιτυπήσῃ εἰς τὴν καρδιά καὶ ἔτσι θά παραλήσουν τὰ ἄκρα. Ἄμα
τοῦ τὰ εἶπα γελῶντας μοῦ ἀπήντησε: Ἐμεῖς θά νικήσωμε κά-
ποτε μὰ ἐγὼ δέν τό πιστεύω. - Τὸν εὐχαρίστησα, τὸν ἀποχαι-
οέτησα καὶ ἔφυγα. -

Ἐν Πρόδρομῳ Κι σάμου 1 Μαΐου 1948

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΥΛ. ΜΠΑΛΑΝΤΙΝΟΣ

Γερμανό νά τρέξη νά τόν είδοποιήση. Ἀλλά ἐπειδή ἡ ἀπόστα-
σις ἦτο μακρυνή καί ἄργησε ὁ Γερμανός ἐγινε ἐξω φρενῶν ἐφώ-
νάζε καί ἐγγιζε στό περίστροφο κάθε λεπτό. Ὅταν ἐφθάσε ὁ
ἀδελφός μου τόν ρωτᾷ τί τρέχει; ἤλθαν μόνο 41 ἐργάτες λείπει
ἕνας. Τοῦ λέγει ὁ ἀδελφός μου ἴσως νά ἔσπασε τό πόδι του.
Ἀγγιζει εἰς τό πιστόλι καί τοῦ λέει: ἐμπρός νά πάης ἐσύ νά
δουλέψης. Τό βράδυ νύχτωσε καί ὁ ἀδελφός μου δέν εἶχε γυρίσει.
Τήν ὥραν τοῦ δείπνου ἐρχονται 2 Γερμανοί μέ 2 ζῶα, ὁ ἕνας ἦτο
Γκισταμπίτης ὁ ἄλλος μέ πολιτικά καί γινώριζε καλά τήν Ἑλλη-
νική καί μοῦ λέει θέλομεν τόν Πρόεδρον. Τόν Πρόεδρον τόν πῆ-
ραν τό πρῶτ οἱ Γερμανοί εἰς τό Μάλεμε. Τότε ἐδῶ δέν εἶναι τό
σπίτι τοῦ Προέδρου; Μάλιστα. Θέλομεν τροφή δική μας καί γιά
τά ζῶα μας γιά ὄπνο ἔχομε σπίτι. Στό σταθμό; Ὁχι ἐδῶ πιδ κάτω
ἕνα καίνούργιο σπίτι. Μά ὁ σπιτονοκοκύρης αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ
εἶναι στό Μάλεμε ἐργάτης, ἡ γυναῖκα εἶναι μόνη. Αἱ αὐτή στήν
κάμερά της καί ἐμεῖς σ' ἄλλη. Ἐμεῖς ἐδῶ κύριε ἔχομεν ἄλλα ἤθη
καί ἔθιμα καί νομίζω ὅτι πρέπει νά τά σέβεσθε. Ἐδῶ θά φάτε
ἐδῶ θά κοιμηθῆτε. Τά ζῶα θά τά πᾶμε ἐκεῖ ποῦ εἶναι καί τά δι-
κά μας. Ἐχω σπίτι καλό νά κοιμηθῆτε, θά σᾶς περιποιηθῶ καί
πιστεύω νά μέινετε εὐχαριστημένος. Ἐτοιμάζω φαῖ ξεχωριστό
καί μετά μισή ὥρα καθίζομε στό Τραπέζι. Στό πρῶτο κρασί μοῦ
λέγει μά γιατί τά κορίτσια δέν καθίζουνε στό Τραπέζι; ἔφαγαν
νωρίς διότι ἦσαν κουρασμένα ἀπό τή δουλιά. Σέ λίγο μέ ρωτᾷ
πῶς παντρεύεστε ἐσεῖς τά κορίτσια σας ἐδῶ; Νά ἄμα ζητήση κα-
νεῖς κανένα κορίτσι σέ ἐκεῖνο ποῦ θά γίνη ἡ πρότασις τοῦ
πέρνει προθεσμία 10-15 ἡμέρες γιά νά τοῦ ἀπαντήση. Καλεῖ με-
τά τοῦς στενοῦς συγγενεῖς ἐξετάζουν κατά πρῶτο ψά φθίσι
καί λέπρα καί ἄλλα οἰκογενειακῆς φύσεως καί ἔται ἀποφαί-
νονται ναι ἢ ὄχι. Αὐτός σηκώνει τό χέρι του καί τό γύριζε
γύρω-γύρω. Αὐτά τά ἔθιμα εἶναι τῶν βαρβάρων τῶν ἀπολίτιστων.
Ἐγώ τότε σηκώθηκα καί τοῦ λέω πρό 500 χρόνια, ὅπου δλη ἡ
Εὐρώπη ἦτο βάρβαρη καί ἀγράμματη καί κατέλαβε ὁ Τοῦρκος

τὴν πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου ὅλοι οἱ ἐγγράμματοι καὶ σοφοὶ ἐν γένει ὅλος ὁ πνευματικὸς κόσμος ἐσκοπίσθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ σὰς ἐδίδαξε ὅλα τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ εἶχε, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ σεῖς σήμερον διελύσατε τὴν Κοινωνίαν καὶ ἐν μέρει τὴν Οἰκογένειαν, καὶ ἴσως νὰ μὴν κάνετε διάκρισιν, οὔτε εἰς τὴν ἀδελφή. Ὁ μὲν Γκεσταμπίτης, κρυφογελαῖ, αὐτὸς σηκώνεται ἀνάβει τσιγάρο καὶ ὀμιλεῖ μόνος του σιγά-σιγά καὶ κάνει βόλιτα μέσα στό σπίτι. Ἐγὼ φεύγω νὰ βγῶ ἐπάνω, ὅταν ἐβγαίνα τὴν πόρτα τοῦς εἶπα ὀρίστε κύριοι ἐπάνω. Βγαίνουν καὶ οἱ 2 ἐπάνω βλέπουν τὰ κρεβάτια καὶ μοῦ λέει καλὰ εἶναι, βλέπει καὶ μιὰ φωτογραφία τοῦ ἀδελφοῦ μου Μανώλημεγάλῃ καὶ μοῦ λέει: αὐτὸς τί ζητᾷ ἐδῶ; εἶναι καὶ αὐτὸς γιὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ δείχνω τὴν φωτογραφία τοῦ Πατέρα μου. Αὐτὸς ἔκαμε βουλευτὴς καὶ Δημοτικὸς Σύμβουλος καὶ εἶναι καὶ Γερμανόφιλος, ἦταν Γερμανόφιλος τώρα δὲν εἶναι. Γιατί; Διότι ἔχετε ἑσεῖς οἱ Γερμανοὶ σκοτώσει 15 συγγενεῖς του ἀδινὰ ἔμα εἶναι πόλεμος. Πόλεμος εἶναι ὅταν ἕνας ἄνθρωπος σὰς πῆ κατὶ νὰ ἀγγίζετε ὅλο στό πιστόλι; Για ν' ἀλλάξῃ κουβέντα ἔμα ρωτᾷ δειχνωντάς μου τὴν φωτογραφία τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου: Ποιὸς εἶναι αὐτὸς; Αὐτὸς ἦτο ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντῖνος τοῦ εἶχε τὴν ἀδελφή τοῦ Καίζερ. Ἐγὼ πρώτη φορὰ ἀκούω αὐτό τό ὄνομα. Ἐχεις δίκην νὰ μὴν τό γνωρίζῃς καὶ νὰ μὴν τό ἀκουσῆς ποτέ, διότι ἑσεῖς οἱ Φραγκοσυρνιακοὶ πλησιάζεται μόνον τό χρῆμα. Δὲν εἶμαι κύριε Φραγκοσυρνιακός, ἔχω γυρίσει τό μισὸ κόσμον ἔχω φάει πολλὰ χρήματα καὶ ἀπ' ἐδῶ ὁ κύριος εἶναι Αὐστριακός καὶ ὁ Γκεσταμπίτης μοῦ λέει: γιὰ-γιὰ. Ἐδῶ στό χωριὸ εἶναι Γερμανόφιλοι, ἀλλάσει τὴν κουβέντα, ἦσαν 4 τώρα εἶναι ἕνας καὶ εἶναι καὶ τρελλὸς ὄνοματι ξιπαστῆς, καὶ ἔτσι τελείωσε ἡ συζήτησις καὶ ἐπῆγα εἰς τό διπλανὸ δωμάτιον καὶ ἐξάπλωσα χωρὶς γὰ κοιμηθῶ. Ἡ συζήτησις μεταξύ των κράτησε περισσότερο τῆς ὥρας. Τό πωρὶ τοῦς ἔδωσα γάλα πολὺ μ' εὐχαρίστησαν καὶ ὅταν ἐφευγαν ὁ Φραγκοσυρνιακὸς μοῦ ζήτησε συγγνώμη διὰ τὴν ἐνόχλησιν. Ὁ ἀδελ-

φθς μου εἶχε ἐλθεῖ στίς 2 μετά τὰ μεσάνυχτα τοῦτε ἡ γυναῖκα
του τὰ καθέκαστα καί ἔτσι δέν ἀπαρουσιάσθηκε. Τό βράδυ μου
λέει ὁ ἀδελφός μου αὔριο τό πρωῖ θάρθουνε Γερμανοί νά μέ πά-
ρουνε γιατί μουπὸν νά πάω τόν ἐργάτη ποῦ ἔλειπε. Τόν ἀνάγκα-
σα νά φύγη στὰ Χανιά νά πάη νά δώσῃ τήν παραίτησίν του εἰς
τήν Νομαρχία γραπτή μέ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά. Ἐχω 8 παιδιά
τά 3 πηγαίνουν εἰς τό Σχολεῖο εἰς τὰ Χανιά τὰ 5 εἶναι μικρά
καί εἶναι εἰς τό σπίτι, εἶμαι ὑπερήλικος καί δέν μπορῶ πλέον
νά ἐξυπηρετῶ, ἀρκετά ἐξυπρέτησα τόσα χρόνια. Δέν μπορῶ οἱ
Γερμανοί θά τό θεωρήσουν σαμποτάζ καί θά μέ τουφεκίσουν
μου ἀπῆντησε. Ἄλλ' ἐγώ ἐπέμεινα καί τοῦ εἶπα ὅτι καί ἂν σου
κάρουν θά πᾶς καί γά, μείνης ἐκεῖ ἕως ὅτου δοῦμε τί ἐξέλιξη
θά πάρουν τὰ πράγματα. Μετά 5 ἡμέρες ἔρχεται διορισμός τοῦ
Παπαδομανώλη καί βλέπω τήν ἄλλη ἡμέρα τοὺς Γερμανοὺς νά σέρ-
νουν τόν Παπαδομανώλη καί νά τοῦ ζητοῦν κρασί. - Ἐγώ φεύγω
πηγαίνω εἰς τὰ Χανιά, δέν κάθομαι ὀμως ἡσυχα ἀλλά σκέπτομαι
νὰ διώξω ἀπό τό Μάλεμε 2 Ἀξιωματικούς Γερμανοὺς ποῦ βαστοῦν
μαγκουῦρες καί δέρνουν τοὺς ἐργάτας. Τόν ἕνα τόν εἶχαν παρα-
νομιάσει Γερῶνυμο καί τόν ἄλλο Καλατζῆ. Πηγαίνω στή παρα-
θαλασιά στό Γερμανικό Προξενεῖο μέ τήν ἰδέα ὅτι ἦτο Πρόξενος
ὁ Μακάρτης ὁ Κρούγερ. Εἰς τό Προξενεῖο βροίσα τόν Ἄντ. Μάλμο
τόν ρωτῶ ἐδῶ εἶναι ὁ κ. Κρούγερ; Δέν ἤλθε ἀκόμη κ. Μπαλαντιῖνο
μὰ καθήσετε ὅπου νάναί θά ἔλθῃ. Μετ' ὀλίγον ἔρχεται καί μέ
χαῖρετᾶ καί μου λέει: Πῶς κ. Μπαλαντιῖνο ἔδεις ποῦ ποτέ δέν
ἤλθατε εἰς τό γραφεῖο μου τί τρέχει; Ἦλθα κ. Κρούγερ νά σᾶς
κάρω παράπονα γιά 2 Ἀξιωματικούς ποῦ εἶναι εἰς τό Μάλεμε
καί ὅλη τήν ἡμέρα μέ τό ραβδί στό χέρι δέρνουν τοὺς ἐργάτες.
Μά τί νά κάρω ἐγώ σ' αὐτήν τήν ὑπόθεσιν; Τί λέτε κ. Κρούγερ
ὡς Πρόξενος δέν μπορεῖτε νά κάρετε τίποτε; Δέν εἶμαι Πρό-
ξενος ἐγώ τώρα καί 15 ἡμέρας ἤλθε ἕνας νέος Πρόξενος. Τότε
αὐτά ποῦ σᾶς λέω νά τὰ συστήσετε εἰς τόν ἄλλο νά διορθώσῃ

τό κακό. Όχι νά ελθετε έσεΐς νά τοῦ τά πῆτε ἐγώ θά κάνω τόν
διερμηνέα μου εἶπε. Εὐχαρίστως κ. Κρούγερ τοῦ ἀπαντῶ. Προτοῦ
βγοῦμε εἰς τό ἐπάνω πάτωμα μου λέγει: ὁ ἀδελφός σου κ. Μπα-
λαντῖνο δέν εἶναι ἐν τάξει. Τί λέτε κ. Κρούγερ ὁ ἀδελφός μου
ὁ ὁποῖος ὑστερεῖ τά παιδιὰ του καί ξεοδεύει γιά νά περιποιη-
θῆ καί νά εὐχαριστήσῃ τοῦς Γερμανούς καί σεῖς καταφέρεσθε
ἐναντίον του; Ναί αὐτά τά ξέρω, μά καθημερινῶς πηγαίνουν
Ἄγγλοι στό χωριό του καί οὐδέποτε εἰδοποίησε τάς Γερμανι-
κὰς Ἀρχάς. Αὐτό κ. Κρούγερ εἶναι πολύ βαρῦ γιά μᾶς δέν ἔχομε
τέτοια ἐντολή ἀπό τόν πατέρα μας νά γινόμεθα καταδόται καί
ἀν ἀκόμη θά βλέπαμε ἐκεῖνο ποῦ εἶχε δολοφονήσει τόν ἀδελφό
μου. Καλά-Καλά σᾶς ἐννοῶ μου ἀπήντησε. Βγαίνομε ἐπάνω μέ
συστήνει εἰς τόν Πρόξενον, ἕνας νέος 35 ἐτῶν φηλός, καί τοῦ
ἐκθέτω ὅλα τά γεγονότα διὰ τόν ἀδελφό μου. Ὁ κ. Κρούγερ μέ
διέκοπτε καί τά διερμήνευε καί πάλι ἀρχίζε. Τοῦ ἀνέφερα πολ-
λά πράγματα καί τόν παρεκάλεσα νά φροντίσῃ μέ κάθε τοῦπο νά
φύγουν οἱ 2 Ἀξιωματικοί ἀπό τό Μάλεμα ποῦ δέρνουν τόν κόσμον
καί καταρίπτουν τό Γερμονικό γόητρον. Τότε ὁ Πρόξενος σηκῶνε-
ται ὀρθιος καί μου λέει: Ἐχομε κύριε πόλεμο δέν μπορῶ ἐγώ
ὡς Πρόξενος νά ἐπεμβαίνω εἰς τά στρατιωτικά. Νά πᾶτε ἐκεῖ νά
κἀμετε τά παράπονά σας. Γυρίζω κυττάζω τόν κ. Κρούγερ καί τοῦ
λέω: πές εἰς τόν κ. Πρόξενον ὅτι εἶμαι 70 ἐτῶν καί ἔχω ἀλλά-
ξει καί κατακτητήν καί πολλά δύσκολα καθεστῶτα καί μέχρι
σήμερα δέν ἔφαγα ραβδός καί νά πάω εἰς τό Μάλεμα νά φάω; δέν
πηγαίνω καί λέγω χαίρετε κύριοι καί φεύγω. - Πηγαίνω στό χω-
ριό ὁ ἀδελφός μου ὁ Μανώλης μου μνηᾶ ὅτι ὁ Κρούγερ μέ θέλει
ἀλλά ἐγώ ἐσκέφθησα ποικιλοτρόπως καί δέν ἐπῆγα. Μετ' ὀλίγες
ἡμέρες ἔρχονται οἱ ἐργάτες ἀπό τό Μάλεμα καί λένε ἔφυγε ὁ
Γερώνυμος καί ὁ Καλατζῆς καί ἔτσι καθήσαμε ἡσυχά καί ἀνενό-
χλητοι. - Κατά τάς 25 Ἰουλίου ἤμουν μόνος εἰς τό σπίτι μέ
τά 5 μικρά παιδιὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου, 2 παιδιὰ τοῦ Περογιαννο-

Γιώργη καί 2 τοῦ Παπουτσοθωδοῦ κουνιάδου τοῦ ἀδελφοῦ μου καί ἐπαιζαν μέσα στό σπίτι. Ἐγώ ἐπῆρα ἕνα βιβλίο μέ τόν τίτλο "Κάτοπτρον τῆς Κοινωνίας", ἀπό τό δρόμο βλέπω νά ἐρχονται 3 ἄνθρωποι 2 μέ Γερμανική στολή καί ἕνας μέ πολιτικά τοῦ βασιτᾶ στά χέρια του κάτι. Μέ πλησιάζουν καί ὁ Ἀξιωματικός μου λέει: Γιατί κύριε Πρόεδρε ἔκανες σαμποτάζ; Ἐγώ τοῦ λέγω ὄχι δέν ἔκανε σαμποτάζ ἔχει 10 παιδιά. Τά παιδιά βγαίνουν ἔξω ὅλα μαζί καί ὁ ἕνας Γερμανός τά θωπεύει καί τά κυττάζει καί ὁμιλεῖ εἰς τόν ἄλλο Γερμανικά. Μετά ὁμιλεῖ εἰς τόν πολίτη Γερμανικά βάζει εἰς τήν καρτέλα ἐκεῖνο ποῦ κρατοῦσε στά χέρια του καί μου λέγει: ὁ κ. Ἀξιωματικός θέλει νά σᾶς ἀνακρίνη γιατί παραιτηθήκατε. Πές του ὅτι δέν εἶμαι ἐγώ εἶναι ὁ ἀδελφός μου καί δουλεύει ἐδῶ κοντά καθήσετε καί θά τόν φωνάξω. Τούς δίνω καθίσματα φωνάζω τοῦ ἀδελφοῦ μου καί ἐρχεται. Μέ διατάσσουν ἐμένα νά φύγω καί τά παιδιά καί κλείνουν τήν πόρτα. Μετά μία ὥρα ἀνοίγει ἡ πόρτα καί μου φωνάζει ὁ ἀδελφός μου νά μπῶ μέσα ποῦ μέ θέλουν οἱ Γερμανοί. Πηγαίνω μου δείχνουν μίαν ἐπιστολήν καί μου λένε: αὐτά τά γράμματα τά γνωρίζεις τίνος εἶναι; Ὁχι δέν τά γνωρίζω τούς ἀπαντῶ. Τήν ὑπογραφή τήν γνωρίζεις; μου ξαναλένε. Οὔτε τήν ὑπογραφή δέν γνωρίζω τούς ἀπαντῶ. Τόν ἄνθρωπο αὐτό ὅμως τόν γνωρίζω τό καθ' ἑαυτό του ὄνομα εἶναι Βασιλαντωνάκης, Ἐπιστατῆς εἶναι παρασοῦκλι αὐτός εἶναι τρελλός. Τί λές τρελλός; Μάλιστα Τρελλός αὐτός ἔχει ἀπαλαχτεῖ ἀπό δικαστικήν ἀπόφασιν εἰς τά Χανιά ὡς τρελλός διότι τάβαζε μέ τούς Ἀφρονόμους, μέ τόν Σταθμέρη, μέ τούς Ταχυδρομικούς διανομεῖς, μέ τόν Δήμαρχο, ἐπυροβόλησε καί τόν σωφέρ Προκόπην Γαλιάτσον καί ἔτσι τό Δικαστήριον τόν ἀθῶσε ὡς τρελλόν. Αὐτός λέει στήν ἐπιστολήν του ὅτι ὁ Μπαλαντῆνος τοῦ εἶπε ὅτι εἰς τό χωριό ἐρχονται Ἀγγλοι, ποιός ἀπό τούς δύο σᾶς τοῦ τό εἶπε ἐσύ ἢ ὁ ἀδελφός σου; Ἐγώ κύριοι μέ πολλοί ὀλίγους γνωστικούς ἀνθρώπους ἔχω κουβέντες μέ τρελ-

λους καθόλου. Αὐτός ἔχει δίκιο νά εἶναι τρελλός διότι εἰς τήν Μικρασιατική καταστροφή ἔπεσε στά θάλασσα εἰς τόν λιμένα τῆς Σμύρνης καί ἐπῆγε καί ἐπιασε τή σκάλα ἐνός Γαλλικοῦ θωρηκτοῦ διά νά σωθῆ ἀπό τοῦς Τούρκους καί οἱ Εὐγενεῖς Γάλλοι τοῦ ἔχυσαν ζεστό νερό καί ἔπεσε στή θάλασσα καί τόν ἐπιασαν οἱ Τούρκοι καί τόν σκότωσαν ἀπό τό ξύλο καί μετό τήν αἰχμαλωσίαν ἦλθε στό χωριό του Γρά-Κερά καί ἀκουσα πολλές φορές τοῦς Σωριανούς του νά λένε ὅτι εἶναι τρελλός καί ἔχει καί κακά χάλια καί θά πεθάνη. Ἀπό τότε καί ἔπειτα δέν ἔνασενοχλήθη τό σπίτι μας ἀπό τοῦς Γερμανούς. -

Ἐν Πρόδρομφ Κισόμου τῆ 1 Μαΐου 1956

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΥΛ. ΜΗΛΛΑΝΤΙΝΟΣ

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...

